

## แคนวกราชบุรี

### 1. ความเป็นมาของแคนวกราชบุรี

จากการสัมภาษณ์ผู้ที่ประกอบอาชีพนักดนตรีแคนวกราชบุรี พบว่า ความเป็นมาของคณะแคนวกราชบุรี มีดังต่อไปนี้

การเริ่มก่อตั้งคณะแคนวกราชบุรีเริ่มมีขึ้นเมื่อใดไม่สามารถทราบได้ เนื่องจากคณะแคนวกราชบุรีมีการก่อตั้งและเลิกกิจการไปตามสภาพของกาลเวลา

การก่อตั้งคณะแคนวกราชบุรีในช่วงแรก ๆ ของจังหวัดราชบุรี เช่น คณะแคนวกราชบุรีของนายทอง คำสีแก้ว ได้ก่อตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2506 เริ่มต้นจากการรวมกลุ่มกับเพื่อน ๆ และญาติพี่น้องในยุคเริ่มแรกแคนวกราชบุรียังไม่ได้ได้รับความนิยมเท่าใดนัก เนื่องจากมีการรณรงค์ที่ได้รับความนิยมบรรเลงในงานแห่ต่าง ๆ เช่น กลองยาว แตรวงชาวบ้าน สำหรับแคนมักจะใช้บรรเลงประกอบการแสดงหมอลำ ส่วนแคนวกราชบุรีที่ใช้สำหรับบรรเลงในงานแห่นาคในยุคนั้นก็ยังมีไม่มากนัก เครื่องดนตรีที่ใช้บรรเลงในคณะแคนวกราชบุรีในยุคเริ่มแรก ได้แก่ แคน 6 เต้า กลองใหญ่ ฉิ่ง ฉาบใหญ่ ฉาบเล็ก มีนักดนตรีร่วมบรรเลงประมาณ 10 คน ประเภทเพลงที่นิยมใช้บรรเลงคือ ลูกทุ่ง ใช้เดินบรรเลงขณะแห่นาค เพลงไทยเดิม ใช้ขณะที่พระฉันภัตตาหาร และเพลงมาร์ช บรรเลงหลังจากพิธียกครู และบรรเลงรับ - ส่งพระภิกษุ

ประมาณ พ.ศ. 2522 คณะแคนวกราชบุรีหรือดาวเรืองรุ่งหิรัญ ได้นำเครื่องดนตรีประเภทวงตรึง ได้แก่ กีตาร์ไฟฟ้า กีตาร์เบส คีย์บอร์ด และกลองชุด เข้ามาผสมกับการบรรเลงแคนวกราชบุรี ทำให้นักดนตรีที่บรรเลงวงตรึงคือนักดนตรีที่ร่วมบรรเลงแคนวกราชบุรีด้วย ต้องทำหน้าที่บรรเลงแคนวกราชบุรีขณะเดินบรรเลงในการแห่นาคทั้งช่วงเช้าและช่วงบ่าย หากต้องบรรเลงวงตรึงผสมแคนวกราชบุรีก็ต้องบรรเลงตอนกลางวันต่อ หรือหากได้รับการติดต่อให้บรรเลงวงตรึงในช่วงหัวค่ำ นักดนตรีแคนวกราชบุรีอื่น ๆ ได้พักผ่อนแต่นักดนตรีแคนวกราชบุรีที่บรรเลงวงตรึงด้วยก็ต้องบรรเลงต่อ โดยไม่ได้พักผ่อน เมื่อมีงานติดต่อกว่าจ้างให้บรรเลงต่อเนื่องกันหลาย ๆ งานทำให้นักดนตรีเกิดอาการเหนื่อยล้า นายทอง คำสีแก้ว จึงตัดสินใจเลิกกิจการแคนวกราชบุรีเมื่อ พ.ศ. 2524

พ.ศ. 2526 นางบุญมาก เพชรน้อย ก่อตั้งคณะแคนวกราชบุรีขึ้นที่บ้านอ่างหิน ตำบลเบิกไพร อำเภोजอมบึง จังหวัดราชบุรี เนื่องจากเห็นว่าบุตรชายคือ นายบุญมี เพชรน้อย เป็นนักดนตรีที่มีความสามารถในการบรรเลงแคนอยู่แล้ว ในยุคนั้นแคนวกราชบุรีเป็นที่นิยมของบุคคลทั่วไปมักจะว่าจ้างให้ไปบรรเลงตามงานบวช งานแห่ต่าง ๆ ประกอบกับเดิมประมาณ พ.ศ. 2523 นายบุญมี เพชรน้อย เป็นนักดนตรีบรรเลงแคนวกราชบุรีอยู่กับคณะแคนวกราชบุรีของนายเปี้ย ไม่ทราบนามสกุล ที่บ้านห้วยท่าช้าง ตำบลด่านทับตะโก อำเภोजอมบึง จังหวัดราชบุรี ประมาณต้นปี พ.ศ. 2526 นายเปี้ย ได้ย้าย

กลับไปอยู่ที่บ้านเดิมคือบ้านบางป่า อำเภอมือง จังหวัดราชบุรี ทำให้ต้องเลิกกิจการแคนวงที่บ้าน ห้วยท่าช้าง นางบุญมาก เพชรน้อย จึงก่อตั้งคณะแคนวงขึ้นที่บ้านอ่างหิน

เครื่องดนตรีที่ใช้ประกอบการบรรเลงในยุคนั้น ได้แก่ แคน 3 ตัว กลองใหญ่ ฉาบใหญ่ ฉาบเล็ก ฉิ่ง และเครื่องขยายเสียงประกอบด้วยเครื่องขยายเสียงที่ใช้ถ่านไฟฉาย 1 ชุด มีผู้สะพาย 1 คน พร้อมกับแบกลำโพงขยายเสียง ในอดีตการบรรเลงแคนวงจะใช้เครื่องขยายเสียงแบบง่าย ๆ โดยใช้คนแบกวัสดุอุปกรณ์การขยายเสียง โดยยังไม่มีการใช้รถเข็นเช่นในปัจจุบัน

การบรรเลงแคนวงดำเนินเรื่อยมาจนถึง พ.ศ. 2530 นายบุญมี เพชรน้อย และญาติพี่น้องที่ร่วมบรรเลงในคณะแคนวงต้องไปประกอบอาชีพในพื้นที่อื่น ๆ ทำให้ไม่มีนักดนตรีร่วมบรรเลงไม่สามารถรับงานบรรเลงได้ นางบุญมาก เพชรน้อย จึงต้องขายเครื่องดนตรีทั้งหมดให้ผู้อื่นไป จนกระทั่ง พ.ศ. 2545 นายบุญมี เพชรน้อย ได้ลาออกจากงานเดิมแล้วกลับมาประกอบอาชีพทำไร่ มันสำปะหลัง และรับจ้างทั่วไปที่บ้านอ่างหิน ตำบลเบิกไพร อำเภอดมขันธ์ จังหวัดราชบุรี เมื่อเห็นว่ามีความว่างและความพร้อมจึงก่อตั้งวงแคนขึ้นใหม่ ใช้ชื่อคณะแคนวง “เพชรเบิกไพร”

นายบุญปลูก หมีแรด ก่อตั้งแคนวงเมื่อประมาณ พ.ศ. 2536 – 2537 ด้วยความที่มีใจรักชอบบรรเลงดนตรี จึงฝึกหัดเป่าแคนจากเพื่อนร่วมงานที่เป่าแคนได้ เป็นการเป่าแคนตามแนวทำนองของหลักไม่สามารถบรรเลงตามแบบของชาวอีสานได้ เมื่อนายบุญปลูก หมีแรด ฝึกหัดจนสามารถเป่าแคนได้จึงก่อตั้งวงแคนขึ้นเอง โดยชักชวนนักดนตรีที่เป่าแคนได้มาร่วมกันบรรเลงในวง ตั้งชื่อคณะว่า “รวมดาวเขาแร้ง” นักดนตรีที่รวมตัวกันเพื่อบรรเลงในงานต่าง ๆ เป็นนักดนตรีที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านอื่น ไม่ใช่ชาวเขาแร้ง มีแต่นายบุญปลูก หมีแรด กับนักดนตรีบางรายที่เป็นชาวบ้านเขาแร้ง

พ.ศ. 2542 นายเสียร มณีจันทร์ ก่อตั้งคณะแคนวงรุ่งอรุณคอมโบ ซึ่งตนเองเคยฝึกหัดการบรรเลงแคนและเป่าแคนเป็นนักดนตรีบรรเลงแคนวงมา ตั้งแต่ พ.ศ. 2512 - 2526 ต่อมามีความเห็นว่าหากไม่ก่อตั้งคณะแคนวงขึ้นมาก็อาจจะทำให้การบรรเลงแคนวงที่ฝึกหัดและเคยบรรเลงมาอาจจะสูญหายไป ขณะเดียวกันในพื้นที่ที่อยู่อาศัยและละแวกใกล้เคียงก็ไม่มีแคนวง จึงชักชวนเพื่อน ๆ ที่มีความสามารถในการบรรเลงแคนและเครื่องดนตรีชิ้นต่าง ๆ ให้มารวมตัวกันก่อตั้งคณะแคนวงขึ้น นายเสียร มณีจันทร์ จัดซื้อเครื่องดนตรีใหม่ทั้งหมด เพื่อรับจ้างบรรเลงในงานแห่นางงานกฐิน ผ้า และงานแห่ต่าง ๆ เพื่อเป็นอาชีพเสริม และเป็นการสืบสานการบรรเลงแคนวง การก่อตั้งคณะแคนวงในระยะแรกมีนักดนตรีประมาณ 7 คน ใช้แคน 2 ตัว กลองใหญ่ ฉิ่ง ฉาบใหญ่ ฉาบเล็ก และกรับ การบรรเลงแคนมีการขับร้องประกอบโดยนักร้อง 2 คน ซึ่งเป็นผู้ที่บรรเลงเครื่องกำกับจังหวะในแคนวง

สำหรับแคนวณณะอื่น ๆ ที่ก่อตั้งขึ้นในจังหวัดราชบุรี มีลักษณะการก่อตั้งด้วยวัตถุประสงค์เดียวกันคือเพื่อการประกอบอาชีพโดยใช้วิธีการบรรเลง เพลงที่บรรเลง ขั้นตอนการบรรเลง และวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ประกอบการบรรเลงที่คล้าย ๆ กัน คณะแคนวณณะจะมีการก่อตั้งและเลิกกิจการอยู่ตลอดเวลา นับว่าเป็นวงดนตรีที่มีการประกอบกิจการในช่วงเวลาไม่ยาวนานนัก

## 2. การฝึกหัด

นายทอง คำสีแก้ว ฝึกหัดการบรรเลงแคนจากบิดาคือ นายเลียบ คำสีแก้ว เป็นนักดนตรีเป่าแคนให้กับการแสดงหมอลำ ที่บ้านต้นมะพร้าว ตำบลอ่างทอง อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี เป็นการฝึกหัดไล่เสียงและฝึกหัดบรรเลงเพลงที่ใช้กับการแสดงหมอลำ จึงไม่นำเพลงที่ฝึกหัดนั้นมาใช้บรรเลงแคนวณ

การบรรเลงเพลงที่ใช้ในการประกอบอาชีพนักดนตรีแคนวณ นายทอง คำสีแก้ว ฝึกหัดด้วยตนเอง ใช้วิธีแบบครูพักลักจำ และการบันทึกเสียงการบรรเลงของคณะเตตรวงชาวบ้านหนองโป่ง แล้วนำเทปบันทึกเสียงนั้นมาฝึกหัดบรรเลงเพลงต่าง ๆ เอง โดยไม่มีการบันทึกโน้ต พ.ศ. 2523 นายบุญมี เพชรน้อย ได้ฝึกหัดการบรรเลงแคนจากนายเปีย ที่บ้านห้วยท่าช้าง นายเปีย ให้ฝึกไล่เสียง โด เร มี ฟา ซอล ลา ซี เมื่อไล่เสียงได้แล้วก็ฝึกหัดบรรเลงเพลงโดยนายเปีย จดโน้ตเพลงที่เป็นอักษร โด เร มี ฟา ซอล ลา ซี ให้นายบุญมี เพชรน้อย ฝึกหัดบรรเลงตามโน้ตอักษรภาษาไทยที่จดบันทึกให้บรรเลง เมื่อสามารถบรรเลงได้จนคล่องแล้วก็ฝึกหัดบรรเลงเพลงต่าง ๆ เองโดยไม่ต้องใช้โน้ตเพลง

นายบุญมี เพชรน้อย ใช้ระยะเวลาในการฝึกหัดฝึกซ้อมการบรรเลงแคนเป็นเวลาประมาณ 1 ปี เมื่อบรรเลงแคนได้ก็ร่วมบรรเลงในคณะแคนวณของนายเปีย เป็นระยะเวลาประมาณ 2 ปี และมาบรรเลงแคนวณของมารดา คือ นางบุญมาก เพชรน้อย

ปัจจุบันการบรรเลงเพลงต่าง ๆ นายบุญมี เพชรน้อย ยังใช้วิธีการเขียนโน้ตเพลงต่าง ๆ เก็บไว้เพื่อใช้ประกอบการฝึกหัดฝึกซ้อมก่อนที่จะออกไปบรรเลงตามงานต่าง ๆ ตนเองเป็นผู้บรรเลงแคนนำนักดนตรีรายอื่น ๆ จึงต้องจดบันทึกโน้ตเพลงเพื่อป้องกันการลืมทำนองเพลง บางเพลงไม่ได้มีการบันทึกโน้ตเพลงเก็บไว้ เมื่อไปบรรเลงในงานก็สามารถบรรเลงได้โดยใช้ความสามารถพิเศษในการบรรเลงทำนองเพลงโดยไม่ต้องฝึกซ้อมก่อนที่จะออกไปบรรเลงจริง

นักดนตรีส่วนใหญ่ฝึกหัดบรรเลงแคน และเครื่องดนตรีชิ้นต่าง ๆ กันเอง โดยฝึกหัดจากการรับคำแนะนำจากนักดนตรีแคนวณประยูรศักดิ์ด้วยกัน โดยฝึกหัดให้เป่าเสียงต่าง ๆ ทีละเสียง ไล่จากเสียงต่ำไปเสียงสูง คือ เสียงโด เร มี ฟา ซอล ลา ซี และฝึกหัดเป่าไล่เสียงจนคล่อง

การฝึกหัดเป่าแคนไม่ได้ใช้วิธีการตามรูปแบบของการเป่าแคนของอีสาน เป็นการเป่าให้  
ออกเสียงเฉพาะทำนองหลักเท่านั้น ไม่มีการเป่าเป็นทำนองที่เรียกว่า “ลายแคน” แบบต่าง ๆ ไม่มี  
การจดบันทึกเสียงทำนองเพลงที่ฝึกหัดและเพลงที่จะนำไปใช้ในการบรรเลง นักดนตรีแต่ละรายใช้  
เวลาในการฝึกหัดประมาณ 3 – 4 เดือน ก็สามารถบรรเลงร่วมกับวงแคนประยุกต์ได้แล้ว  
การฝึกหัดบรรเลงคีย์บอร์ด (Key board) นักดนตรีจะฝึกหัดด้วยการบรรเลงโดยใช้มือ  
เดียวกดเสียงทำนองหลัก ไม่มีการใช้คอร์ด (Chord) ผู้บรรเลงมักจะไม่มีรู้จักวิธีการใช้คอร์ด ไม่  
รู้จักคีย์หรือบันไดเสียงต่าง ๆ (Scale) เครื่องดนตรีประเภทคีย์บอร์ดที่ใช้ในการบรรเลงในวงแคน  
มักจะใช้เครื่องดนตรีที่ไม่มีมาตรฐานนัก จะเลือกซื้อเพียงแค่สามารถบรรเลงออกเสียงได้สามารถ  
นำมาเชื่อมต่อกับระบบขยายเสียงได้ก็เพียงพอแล้ว

### 3. สาเหตุของการประกอบอาชีพนักดนตรี

จากการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการอาชีพนักดนตรีแคนวงในจังหวัดราชบุรี ประเด็นเกี่ยวกับ  
สาเหตุของการประกอบอาชีพนักดนตรีแคนวง พบว่า

- 3.1 มีใจรัก และชื่นชอบการบรรเลงดนตรี
- 3.2 การบรรเลงแคนวงสามารถสร้างรายได้เสริมให้แก่ตนเองและครอบครัวได้
- 3.3 ต้องการจะสืบสาน และอนุรักษ์การบรรเลงแคนวงให้คงอยู่ ไม่ให้สูญหายไปจาก  
วัฒนธรรมไทย
- 3.4 เป็นการสืบทอดวงดนตรีที่ญาติ หรือบรรพบุรุษบรรเลงสืบทอดกันมา
- 3.5 ด้วยเหตุที่มีใจรักในเสียงดนตรี ชอบบรรเลงดนตรี และอยากเป็นนักดนตรี

### 4. เพลงที่ใช้บรรเลง

การบรรเลงแคนวงในจังหวัดราชบุรีส่วนใหญ่ใช้สำหรับการเดินบรรเลงเพื่อแห่หน้าค กฐิน  
ผ้าป่า หรือขบวนแห่ต่าง ๆ จึงมักจะใช้เพลงที่มีจังหวะค่อนข้างเร็ว สนุกสนาน เช่น เพลงลูกทุ่ง  
และเพลงที่ได้รับความนิยมตามยุคตามสมัย

เพลงไทยเดิม ปัจจุบันคณะแคนวงที่สามารถบรรเลงเพลงไทยเดิมได้มีจำนวนน้อยมาก  
คณะแคนวงส่วนใหญ่ไม่สามารถบรรเลงเพลงไทยเดิมได้ สำหรับเพลงไทยเดิมที่สามารถบรรเลง  
ได้ เช่น ลาวดวงเดือน ลาวเสียงเทียน นกเขาขแมร์ และเขมรไพรโยค

เพลงมาร์ช คณะแคนวงส่วนใหญ่จะไม่ได้บรรเลง แคนวงบางคณะบรรเลงเพลงมาร์ช  
1 – 2 เพลงภายหลังจากการทำพิธียกครูหรือไหว้ครูก่อนที่จะเริ่มบรรเลง เพลงมาร์ชที่คณะแคนวง  
มักจะนำมาบรรเลง ได้แก่ เพลงมาร์ชทหารเรือ มาร์ชกองทัพบก และมาร์ชโสດเสนาะ

เพลงต่าง ๆ ที่คณะแคนววงในจังหวัดราชบุรีนำมาบรรเลงส่วนใหญ่เป็นเพลงที่ได้รับความนิยมในยุคปัจจุบัน และเพลงลูกทุ่ง สำหรับเพลงไทยเดิม และเพลงมาร์ชมักจะไม่ค่อยบรรเลงเนื่องจากไม่รู้จัก สำหรับแคนววงที่สามารถบรรเลงเพลงไทยเดิมและเพลงมาร์ชได้มักจะเนื่องมาจากคณะแคนววงเหล่านั้นได้สังเกต จดจำการบรรเลงของคณะแถววงชาวบ้าน และคณะแคนววงอื่น ๆ เมื่อเห็นว่าเป็นเรื่องดีก็จะนำมาบรรเลงในคณะแคนววงของตนเอง

### 5. ฝีมือการบรรเลงของนักดนตรีแคนววง

จากการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการอาชีพนักดนตรีแคนววงในจังหวัดราชบุรี พบว่า นักดนตรีในแคนววงประยุกต์ มักจะบรรเลงดนตรีตามความสามารถของแต่ละบุคคล ยังไม่พบว่าจะมีนักดนตรีรายใดคิดหรือพยายามที่จะพัฒนาฝีมือการบรรเลงให้มีความสามารถสูงขึ้น จากการสังเกตก็พบว่า นักดนตรีรายใดที่สามารถบรรเลงเพลงได้ สามารถนำเพลงใหม่ ๆ มาบรรเลง สามารถบันทึกเป็นโน้ตตัวเลขแล้วนำมาแนะนำให้นักดนตรีรายอื่น ๆ บรรเลงตามการแนะนำของนักดนตรีรายนั้นได้ก็มักจะได้รับการยอมรับจากนักดนตรีแคนววงรายอื่น ๆ ว่ามีความชำนาญและเก่งมากแล้ว ซึ่งอาจจะเนื่องมาจากยังไม่เคยมีบุคคลใดเข้ามาให้การแนะนำแนวทางการบรรเลงที่ดีที่ถูกต้อง ไม่มีใครแนะนำวิธีการพัฒนาฝีมือการบรรเลงให้ดีขึ้นจึงไม่ค่อยเห็นการพัฒนาฝีมือ หรือพัฒนาวิธีการบรรเลงให้มีความไพเราะมากกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

การยอมรับในฝีมือการบรรเลง เมื่อเปรียบเทียบกับนักดนตรีในคณะต่าง ๆ ก็นับว่า ไม่มีนักดนตรีรายใดที่มีฝีมือดีแบบโดดเด่น เพลงที่ใช้บรรเลงก็เหมือน ๆ กัน แต่ที่อาจจะมีความแตกต่างจากนักดนตรีวงอื่น ๆ ก็คือ การใช้เครื่องขยายเสียงที่มีความดังเบาแตกต่างกัน บางวงใช้เสียงพอเหมาะ บางวงใช้เสียงที่ดังมาก

จากการบรรเลงของแคนววงประยุกต์ ที่ไปบรรเลงแล้วพบกันบ้างตามงานต่าง ๆ ก็จะสังเกตได้ว่า บรรเลงได้ลักษณะเหมือน ๆ กัน แทบจะไม่แตกต่างกัน บรรเลงแต่เฉพาะทำนองหลัก ไม่มีการใช้คอร์ด (Chord) ที่ช่วยสร้างเสียงประสานให้กับทำนองหลัก

### 6. การใช้เครื่องขยายเสียงประกอบการบรรเลง

จากการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการอาชีพนักดนตรีแคนววงในจังหวัดราชบุรี พบว่า การใช้เครื่องขยายเสียงประกอบการบรรเลง คณะแคนววงโดยทั่วไปมักจะไม่ค่อยมีความรู้เรื่องคุณภาพของเครื่องขยายเสียง และอุปกรณ์เกี่ยวกับการขยายเสียงเท่าที่ควร จึงมักจะไปซื้อเครื่องขยายเสียงและอุปกรณ์ในราคาที่แพงมากนักทำให้เสียงที่ขยายออกมานั้นไม่มีคุณภาพดีเท่าที่ควร เมื่อนักร้องและนักดนตรีใช้เครื่องขยายเสียงจึงเกิดเสียงไม่ไพเราะเท่าที่ควร บางครั้งมีการใช้เครื่องขยายเสียงที่

ประกอบด้วยไม้หลายตัวทำให้เกิดเสียงหอนรบกวน สร้างความรำคาญให้แก่คนดนตรีและผู้ฟัง จึงต้องหยุดการขับร้องไปก็มี

การบรรเลงแคนวงให้เกิดความไพเราะก็อาจจะกล่าวได้ว่าไม่สามารถสร้างความไพเราะได้มากนัก เนื่องจากคุณภาพการบรรเลงที่คณะแคนวงบางวงใช้แคน 1 เค้า ร่วมกับเครื่องขยายเสียง และเครื่องกระทบต่าง ๆ แต่ก็สามารถสร้างความสนุกสนานให้กับชาวบ้านได้ หากจะพิจารณาตามหลักของการฟังเพลงก็ถือว่าไม่มีความไพเราะเท่าที่ควร เสียงที่เปิดขยายเสียงมีเสียงที่ดังจนหูมาก การบรรเลงของกลอง และฉาบ มักจะดีด้วยน้ำหนักที่ดังมาก

การใช้เครื่องขยายเสียงของแคนวงมักจะไม่ได้คำนึงถึงความเหมาะสมพอดีของเสียงดนตรีกับความดังที่จะทำให้เกิดความไพเราะ มักจะเน้นการตีให้เกิดเสียงดังมาก ๆ เพื่อให้เกิดความสนุกสนาน บางครั้งตีกันจนกระทั่งกลองแตก ฉาบแตกก็มีเป็นประจำ

## 7. สภาพการประกอบอาชีพ

ผู้ประกอบอาชีพนักดนตรีแคนวง มักจะประกอบอาชีพหลัก คือ ทำไร่ ทำนา และรับจ้างทั่วไป เมื่อว่างจากการประกอบอาชีพหลักก็สามารถบรรเลงแคนวงเป็นอาชีพเสริมได้ ถึงแม้การบรรเลงแคนวงจะมีรายได้ที่ไม่แน่นอน ไม่สามารถสร้างรายได้หลักให้แก่ตนเองและครอบครัวได้ แต่ก็เป็นการสร้างรายได้พิเศษให้แก่ครอบครัวได้อีกทางหนึ่ง

### 7.1 การรับงานบรรเลง

คณะแคนวงมักจะได้รับการติดต่อว่าจ้างให้บรรเลงงานแห่นาค แห่กฐิน ผ้าป่า และงานแห่ต่าง ๆ ในแต่ละปีมีงานว่าจ้างให้ไปบรรเลงไม่แน่นอน บางเดือนมีงาน บางเดือนไม่มีงาน ติดต่อว่าจ้างให้ไปบรรเลงเลย โดยเฉพาะอย่างยิ่งช่วงเข้าพรรษาจะไม่มีการว่าจ้างให้ไปบรรเลง

### 7.2 นักดนตรี

นักดนตรีที่ร่วมบรรเลงในคณะแคนวงในจังหวัดราชบุรี มีจำนวนประมาณ 7 - 12 คน คณะแคนวงบางวงนักดนตรีเป็นญาติพี่น้องและบุตรหลาน บางวงนักดนตรีเป็นเพื่อนบ้านหรือคนสนิทคุ้นเคยกัน มีทั้งที่อาศัยอยู่ในบริเวณใกล้เคียงกับบ้านของหัวหน้าคณะแคนวง และผู้ที่อาศัยอยู่ต่างหมู่บ้านกับหัวหน้าคณะแคนวง

### 7.3 เครื่องดนตรีที่ใช้บรรเลง

เครื่องดนตรีที่ใช้ประกอบการบรรเลง ได้แก่ แคน 1 - 3 เค้า กลองใหญ่ กลองทริโอ ฉาบใหญ่ ฉาบเล็ก ฉิ่ง และอุปกรณ์ที่ใช้ประกอบการขยายเสียง ได้แก่ เครื่องขยายเสียง แบตเตอรี่ ไม้ค้ำ ลำโพง รถเข็นเครื่องขยายเสียง การไปบรรเลงในงานต่าง ๆ ต้องจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้สำหรับซ่อมเครื่องขยายเสียง และเครื่องดนตรีไปด้วยทุกครั้ง

#### 7.4 การดูแลรักษาเครื่องดนตรี

นักดนตรีทุกคนจะช่วยกันดูแล ทำความสะอาดเครื่องดนตรีในขณะที่ไปบรรเลงตามงานต่าง ๆ สำหรับการเตรียมความพร้อมและดูแลรักษาก่อนที่จะไปบรรเลงและภายหลังจากการบรรเลงแควง เป็นหน้าที่ของหัวหน้าวงต้องรับผิดชอบเครื่องดนตรีทุกชิ้นด้วยตนเอง ทั้งตรวจสอบดูแลความพร้อมสำหรับการนำมาใช้งานของเครื่องดนตรีและวัสดุอุปกรณ์ทุกชิ้น ทำความสะอาด หากเกิดการชำรุดเสียหายไม่มากหัวหน้าวงก็มักจะซ่อมแซมเครื่องดนตรีและวัสดุอุปกรณ์ทุกชิ้นด้วยตนเอง หากเสียหายมากก็ต้องส่งให้ช่างซ่อมแซม

สำหรับแควงที่ใช้บรรเลงในจังหวัดราชบุรี ส่วนใหญ่มักจะซื้อและหากชำรุดเสียหายก็ต้องส่งให้ช่างที่บ้านคูบัว อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี เป็นผู้ซ่อมบำรุงให้ หากเครื่องดนตรีเสียหายมากก็ต้องจัดซื้อเครื่องดนตรีมาใช้แทนเครื่องดนตรีที่ชำรุด

#### 7.5 รายได้ของนักดนตรี

นักดนตรีที่บรรเลงแควงในจังหวัดราชบุรี ได้รับค่าตอบแทนประมาณเวลาละ 200 - 500 บาทต่อคน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับหัวหน้าแควงจะกำหนด และเป็นการตกลงกันระหว่างหัวหน้าวงกับนักดนตรี ความแตกต่างของค่าตอบแทนหัวหน้าแควงมักจะพิจารณาจากความสำคัญของนักดนตรีที่ปฏิบัติหน้าที่บรรเลงเป็นหลักของคณะแควง ความรับผิดชอบ และความเหมาะสม

รายได้ที่เหลือหลังจากการจ่ายค่าตอบแทนให้กับนักดนตรีแล้ว หัวหน้าคณะแควงมักจะนำมาใช้จ่ายสำหรับการบำรุงรักษา จัดซื้อเครื่องดนตรีและวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ประกอบการบรรเลง

#### 7.6 สถานที่บรรเลง

คณะแควงในจังหวัดราชบุรีมักจะได้รับการติดต่อให้ไปบรรเลงในพื้นที่ใกล้เคียง เช่น จังหวัดราชบุรี นครปฐม กาญจนบุรี นครปฐม เพชรบุรี สมุทรสงคราม สมุทรสาคร ประจวบคีรีขันธ์ สุพรรณบุรี กรุงเทพมหานคร ชลบุรี เป็นต้น

#### 7.7 การเดินทางไปบรรเลง

นักดนตรีทุกคนมารวมตัวกันที่บ้านของหัวหน้าแควง เพื่อเดินทางไปบรรเลงโดยพร้อมเพรียงกัน รถยนต์ที่ใช้สำหรับการเดินทางตามแต่ละตกลงกันระหว่างหัวหน้าวงกับเจ้าภาพ บางงานเจ้าภาพจัดรถยนต์มารับ – ส่งนักดนตรี บางงานหัวหน้าวงต้องใช้รถยนต์รับจ้างเป็นพาหนะในการเดินทาง

## 8. ขั้นตอนการบรรเลง

จากการสัมภาษณ์ผู้ประกอบอาชีพนักดนตรีแคนวงในจังหวัด พบว่า ก่อนที่จะเริ่มบรรเลงแคนวงทุกครั้งต้องมีการไหว้ครูหรือยกครูก่อน โดยเจ้าภาพต้องจัดเตรียมขันธ 5 ประกอบด้วย ดอกไม้ รูป 5 ดอก เทียน 1 เล่ม บุหรี่ 1 ซอง เหล้า 1 ขวด เงิน 12 บาท ก่อนทำพิธียกครู นักดนตรีจะนำเครื่องดนตรีทุกชิ้นมาวางเรียงรวมกันที่ตรงกลาง จากนั้นหัวหน้าวงจึงจุดธูป เทียน บูชาครูโดยตั้งนะโม 3 จบ แล้วเชิญครูบาอาจารย์ให้มารักษาดูแลการบรรเลงให้ประสบความสำเร็จ ไม่ให้เกิดความผิดพลาด ช่วยคุ้มครองให้ทีมงานบรรเลงเข้ามาว่าจ้างอย่างต่อเนื่อง และอธิษฐานขอความเป็นสิริมงคลต่าง ๆ ตามที่ต้องการ

เมื่อยกครูเสร็จก็เริ่มบรรเลงเพลงแรกคือ เพลงมาร์ชทหารเรือ ส่วนใหญ่มักจะบรรเลงเพลงมาร์ชทหารเรือ เพียงเพลงเดียว จากนั้นบรรเลงต่อกับเพลงลูกทุ่ง และเพลงที่ได้รับความนิยมตามยุคตามสมัย บรรเลงเรื่อยไปตามความเหมาะสม ไม่มีการกำหนดว่าควรจะใช้เพลงประเภทใดก่อนหรือหลัง

แคนวงบางคณะสามารถบรรเลงเพลงไทยเดิมได้จะบรรเลงเพลงไทยเดิมช่วงเช้ามีด และบรรเลงขณะที่พระภิกษูกำลังฉันภัตตาหาร การรับพระ ส่งพระ มักจะบรรเลงเพลงมาร์ช

สำหรับแคนวงที่ไม่สามารถบรรเลงเพลงไทยเดิม และเพลงมาร์ชได้ ก็จะนำเพลงลูกทุ่ง และเพลงที่ได้รับความนิยมในยุคปัจจุบันมาบรรเลง โดยเลือกเพลงที่มีความเหมาะสม เช่น ใช้เพลงที่มีจังหวะไม่เร็วในช่วงถวายภัตตาหาร และใช้เพลงที่มีจังหวะเร็วเพื่อบรรเลงรับ - ส่งพระ การแห่หน้าจะใช้เพลงที่มีจังหวะสนุกสนาน บรรเลงเรื่อยไปจนกระทั่งส่งนาคเข้าสู่พระอุโบสถ แคนวงบรรเลงเพลงเชิด เครื่องดนตรีประเภทเครื่องกำกับจังหวะบรรเลงด้วยจังหวะเร็ว แคนมักจะนำเอาลูกหมัดของเพลงไทยเดิมมาบรรเลงสั้น ๆ เมื่อบรรเลงเพลงเชิดจบก็เป็นเสร็จสิ้นการบรรเลงแคนวง

## 9. ความเชื่อ

จากการสัมภาษณ์ผู้ประกอบอาชีพนักดนตรีแคนวงในจังหวัดราชบุรี พบว่า นักดนตรีมีความเชื่อเกี่ยวกับครูบาอาจารย์ เช่น ช่วยให้เราสามารถประกอบอาชีพนักดนตรีได้ การที่จะประสบความสำเร็จในการประกอบอาชีพนักดนตรีต้องมีความเคารพและระลึกถึงครูบาอาจารย์ ก่อนบรรเลงดนตรีทุกครั้งต้องยกครูเพื่อแสดงความเคารพ และห้ามนักดนตรีทุกคนข้ามเครื่องดนตรีทุกชิ้น หากเดินข้ามเครื่องดนตรีจะแสดงถึงความไม่เคารพ อาจจะมีสิ่งไม่ดีเกิดขึ้นกับนักดนตรีได้

การบรรเลงแคนวงโดยทั่วไปนักดนตรีไม่ถึงกับต้องยกมือไหว้เครื่องดนตรีทุกครั้งที่บรรเลง นักดนตรีมักจะไหว้ตอนยกครูเพียงครั้งเดียวหลังจากนั้นก็สามารบบรรเลงได้โดยไม่ต้องยกมือไหว้ครูอีก

คณะแคนวงส่วนใหญ่ไม่ได้จัดให้มีการไหว้ครูประจำปี แต่มักจะมีการจัดเตรียมอาหารคาวหวาน ประกอบด้วย ข้าวสุก ไข่ต้ม หมูต้ม อาหารคาว ขนมหวาน ผลไม้ เหล้า มาถวายให้กับครูบาอาจารย์ปีละ 1 ครั้ง หรือตามโอกาสที่เหมาะสม

## 10. ความเห็นที่มีต่อการประกอบอาชีพนักดนตรี

10.1 อาชีพนักดนตรีแคนวงเป็นอาชีพเสริมที่สามารถสร้างรายได้ให้แก่ นักดนตรีพอสมควรถึงแม้จะไม่มากนัก ที่สำคัญของการประกอบอาชีพแคนวงคือ เป็นการอนุรักษ์ศิลปะการบรรเลงแคนวงให้สืบทอดไปยังเยาวชนรุ่นต่อไปโดยไม่สูญหาย

10.2 อาชีพนักดนตรีแคนวง ไม่สามารถสร้างรายได้มากถึงขนาดทำให้นักดนตรีและครอบครัวมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นได้ เนื่องจากรายได้ไม่แน่นอน ทำให้นักดนตรีบางคนต้องเลิกจากการเป็นนักดนตรีแคนวงเพื่อไปประกอบอาชีพอื่น ๆ นักดนตรีที่มักจะเลิกจากการบรรเลงได้แก่นักดนตรีที่บรรเลงเครื่องดนตรีประเภทเครื่องกระทบ และนักดนตรีที่เป่าแคนที่มีฝีมือไม่โดดเด่นในวงแคน ทำหน้าที่บรรเลงเป็นลูกคู่ของนักดนตรีที่เป่าแคนหลัก

10.3 การที่ประกอบอาชีพเป็นนักดนตรีแคนวงสามารถสร้างความสนุกสนาน ให้กับนักดนตรีและผู้ฟัง สามารถใช้ดนตรีมาผ่อนคลายความเครียดได้

10.4 อยากให้มีการสืบทอดการบรรเลงแคนวงต่อไปโดยฝึกหัดเด็กรุ่นใหม่ ๆ ขึ้นมา

10.5 อาชีพนักดนตรีแคนวงเป็นอาชีพที่ไม่สามารถใช้เป็นอาชีพหลักได้ หากไม่มีอาชีพอื่นเป็นอาชีพหลักก็จะไม่สามารถหารายได้มาเลี้ยงชีวิตของตนเองและครอบครัวได้อย่างเพียงพอ

10.6 การบรรเลงแคนวงตามสถานที่ต่าง ๆ ทำให้นักดนตรีมีความสุขใจ คลายความเครียดได้

10.7 ด้วยใจรักในการบรรเลงแคนวง จึงไม่ค่อยสนใจว่าการไปบรรเลงตามสถานที่ต่าง ๆ จะได้รับการต้อนรับจากเจ้าภาพและบุคคลทั่วไปเพียงใด เพียงแค่ได้ไปบรรเลงดนตรีที่มีความสุขใจ มีความภาคภูมิใจ

ภาพที่ 9 การบรรเลงแคนร่วมกับกลองยาวของนายบุญมี เพชรน้อย แคนวงเพชรเบิกไพร  
ตำบลเบิกไพร อำเภोजอมบึง จังหวัดราชบุรี (ถ่ายเมื่อวันที่ 2 กันยายน 2552)

ภาพที่ 10 การบรรเลงแคนวงบ้านคอนคลัง ตำบลคอนคลัง อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี  
(ถ่ายเมื่อวันที่ 7 ธันวาคม 2551 โดย ศศ.พีระชัย ลีสมบูรณ์ผล)

## 11. การส่งเสริม สนับสนุน และการอนุรักษ์

ปัจจุบันไม่มีหน่วยงานใดให้การส่งเสริม สนับสนุน และช่วยอนุรักษ์การบรรเลงแคนวง นักดนตรีที่ต้องการสืบสานการบรรเลงแคนวงให้สืบทอดไปยังเยาวชนรุ่นต่อไป นักดนตรีต้องช่วยเหลือตนเองเท่าที่จะทำได้

## 12. สภาพปัญหาเกี่ยวกับการประกอบอาชีพนักดนตรี

12.1 นักดนตรีบางรายมีสุรามากเกินไปทำให้บรรเลงดนตรีได้ไม่ดีเท่าที่ควร ขาดความไพเราะ เมื่อเมาแล้วก็ไปพูดคุยตลกกับผู้ที่มาร่วมงานและผู้ที่มาเดินรำน้าขบวนแห่ทำให้เกิดความสนุกสนานไปกับคนเดิน ซึ่งเมื่อเมาแล้วก็เกิดความสนุกสนานขนาดสติ เล่นไม่ยอมเลิก ทำให้นักดนตรีคนอื่น ๆ ที่ไม่ได้ดื่มสุราจนเมาก็เกิดอาการเหนื่อย

12.2 ในช่วงฤดูฝน มักจะเกิดปัญหาในการบรรเลง เนื่องจากการบรรเลงแคนวงต้องใช้เครื่องขยายเสียงซึ่งเป็นระบบไฟฟ้า หากฝนตกขณะที่กำลังเดินบรรเลงอยู่อาจจะเกิดความเสียหายแก่วัสดุอุปกรณ์การแสดงได้ นักดนตรีจึงต้องจัดเตรียมอุปกรณ์ได้แก่ พลาสติกที่ใช้คลุมเครื่องขยายเสียงไม่ให้เกิดความเสียหาย

12.3 การบรรเลงแคนวงให้เกิดความไพเราะก็อาจจะกล่าวได้ว่าไม่สามารถสร้างความไพเราะได้มากนัก เนื่องจากคุณภาพการบรรเลงที่คณะแคนวงบางวงใช้แคน 1 เค้า ร่วมกับเครื่องขยายเสียง และเครื่องกระทบต่าง ๆ แต่ก็สามารถสร้างความสนุกสนานให้กับชาวบ้านได้ หากจะพิจารณาตามหลักของการฟังเพลงก็ถือว่าไม่มีความไพเราะเท่าที่ควร เสียงที่เปิดขยายเสียงมีเสียงที่ดังหนวกหูมาก การบรรเลงของกลอง และฉาบ มักจะดีด้วยน้ำหนัkdังมาก

12.4 การใช้เครื่องขยายเสียงของแคนวงมักจะไม่ได้คำนึงถึงความเหมาะสมพอดีของเสียงดนตรีกับความดังที่จะทำให้เกิดความไพเราะ มักจะเน้นการตีให้เกิดเสียงดังมาก ๆ เพื่อให้เกิดความสนุกสนาน บางครั้งตีกันจนกระทั่งกลองแตก ฉาบแตกก็มีเป็นประจำ

12.5 สภาพเศรษฐกิจไม่ดีในยุคปัจจุบัน ทำให้มีงานติดต่อว่าจ้างให้ไปบรรเลงลดน้อยลงไปเป็นอย่างมาก

12.6 การบรรเลงตามงานต่างๆ บางครั้งมีผู้ที่เมาสุราเข้ามาก่อวณนักดนตรีขณะบรรเลง แต่ก็ไม่ได้พบบ่อยนัก

12.7 เยาวชนและบุคคลทั่วไปไม่ได้ให้ความสนใจที่จะฝึกหัดบรรเลงแคนวง เป็นปัญหาทำให้ขาดผู้ที่รับการสืบทอดการบรรเลงแคนวงให้คงอยู่ต่อไปในอนาคต

### 13. อนาคตของแคนววง

การบรรเลงแคนววงน่าจะดำเนินไปได้สักระยะหนึ่ง แต่ไม่น่าจะยั่งยืน ในอนาคตอาจจะประสบปัญหาเนื่องจากเยาวชนรุ่นใหม่ไม่ให้ความสนใจการบรรเลงแคนววง และไม่สนใจที่จะรับการสืบทอดการบรรเลงแคนววง

### วงดนตรีสากลราชบุรี

#### 1. ความเป็นมาของวงดนตรีสากลในจังหวัดราชบุรี

จากการสัมภาษณ์ผู้ที่ประกอบอาชีพนักดนตรีสากลในจังหวัดราชบุรี พบว่า การประกอบอาชีพนักดนตรีสากลในจังหวัดราชบุรี สามารถแบ่งได้ 3 กลุ่ม ดังนี้

##### 1.1 นักดนตรีที่สังกัดวงดนตรีสากล

##### 1.2 นักดนตรีอิสระ

##### 1.3 นักดนตรีที่ประกอบกิจการร้านอาหารเป็นของตนเอง

##### 1.1 นักดนตรีที่สังกัดวงดนตรีสากล

วงดนตรีสากลในจังหวัดราชบุรี มีการก่อตั้งวงดนตรีสากลขึ้นตามยุคตามสมัยของ ความเปลี่ยนแปลงทางดนตรี วงดนตรีสากลแต่ละวงมีที่มาของการก่อตั้งวงดนตรีที่ แตกต่างกันในอดีตวงดนตรีสากลอาจจะก่อตั้งขึ้นจากเริ่มด้วยของการก่อตั้งคณะแคนววง เช่น

พ.ศ. 2506 แคนววงสามมิตรหรือดาวเรืองรุ่งหิรัญ บ้านด้นมะพร้าว ตำบลอ่างทอง อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี ก่อตั้งขึ้นและพัฒนาเป็นวงดนตรีสากลร่วมกับวงสตริง จนกระทั่ง เปลี่ยนมาเป็นวงฟอรัอยู่ในปัจจุบัน

พ.ศ. 2511 การแสดงรำวงคณะดาวเรือง บ้านหนองบางงู ตำบลเจ็ดเสมียน อำเภอ โพธาราม จังหวัดราชบุรี ได้ก่อตั้งขึ้นและพัฒนาเป็นวงดนตรีสากลสตาร์ไบรท์มิวสิก และวง ดนตรีสากลสตาร์ไบรท์จัมโบ้ ในปัจจุบัน

พ.ศ. 2522 วงดนตรีออย หมู่บ้านร่มฟ้า ตำบลเจดีย์หัก อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี ได้ ก่อตั้งขึ้นจากการบรรเลงเดี่ยวอิเล็กโทน และพัฒนางานดนตรีเรื่อยมาจนกระทั่งเป็นวงดนตรีสากล ขนาดใหญ่มีทั้งนักดนตรีในสังกัดวงออย และนักดนตรีในเครือข่ายซึ่งสามารถบรรเลงได้ทั้งวง ดนตรีประเภทวงสตริง โฟล์คซอง และวงดนตรีขนาดเล็ก

พ.ศ. 2539 วงดุริเลเซอร์ บ้านวัดแก้ว ตำบลวัดแก้ว อำเภอบางแพ จังหวัดราชบุรี ก่อตั้งเป็นวงสตริงและการบรรเลงวงสตริงร่วมกับเครื่องเป่าสากล เพิ่งเลิกกิจการเมื่อต้นปีพ.ศ. 2552

พ.ศ. 2550 วงมะลิวัลย์ บ้านพระศรีอารีย์ ตำบลบ้านเลื่อ อำเภอบัวชุม จังหวัดราชบุรี ก่อตั้งขึ้นโดยเริ่มต้นจากหัวหน้าวงเป็นนักดนตรีอิสระตั้งแต่ พ.ศ. 2529 เริ่มรวมกลุ่มเป็นวงดนตรีของตนเองตั้งแต่ พ.ศ. 2550 จนถึงปัจจุบัน

### 1.2 นักดนตรีอิสระ

การประกอบอาชีพนักดนตรีในจังหวัดราชบุรี นอกจากจะมีการรวมกลุ่มเป็นวงดนตรีสากลลักษณะต่าง ๆ แล้ว ยังมีนักดนตรีอิสระที่ประกอบอาชีพบรรเลงดนตรีโดยไม่ได้สังกัดวงดนตรีสากลคณะใด ๆ ส่วนใหญ่รับบรรเลงและขับร้องตามร้านอาหารในจังหวัดราชบุรี และรับไปบรรเลงนอกสถานที่ นักดนตรีอิสระเหล่านี้มีจำนวนมาก

การบรรเลงดนตรีอิสระมีทั้งการบรรเลงเพียงคนเดียวโดยใช้เครื่องดนตรีต่าง ๆ เช่น เปียโน กีตาร์ไฟฟ้า ในอดีตเคยมีการบรรเลงเดี่ยวอิลเลกโทรน ปัจจุบันการบรรเลงดนตรีขึ้นเดียวของนักดนตรีมักจะใช้บรรเลงร่วมกับการใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ที่สร้างขึ้นมาเพื่อใช้ประกอบกับการบรรเลงดนตรี เครื่องดนตรีที่นิยมใช้บรรเลงร่วมกับโปรแกรมคอมพิวเตอร์ ได้แก่ กีตาร์ไฟฟ้า และกีตาร์

นักดนตรีที่บรรเลงรวมวง ได้แก่ วงสตริง ประกอบด้วยกีตาร์ไฟฟ้า 1-2 คัน กีตาร์เบสไฟฟ้า 1 คัน กีตาร์ และกลองชุด เพลงที่ใช้สำหรับบรรเลงได้แก่เพลงเพื่อชีวิต เพลงสากล และเพลงที่ได้รับความนิยมตามยุคตามสมัยต่าง ๆ

### 1.3 นักดนตรีที่ประกอบกิจการร้านอาหารเป็นของตนเอง

นักดนตรีบางรายประกอบอาชีพเป็นนักดนตรีสากล และหันมาประกอบกิจการร้านอาหารเป็นของตนเอง ด้วยใจรักในการประกอบอาชีพนักดนตรีจึงยังทำหน้าที่เป็นนักดนตรีและควบคุมกิจการร้านอาหารด้วย เช่น นายเจตน์พัฒน์ เรืองวรรณกร เจ้าของร้านอาหารกาลเวลา นายกร กระดังงา เจ้าของร้านเพื่อนชีวิต ในอดีตนายจุฬานันท์ จินดา เคยประกอบกิจการร้านอาหารอย เป็นต้น

## 2. การฝึกหัดบรรเลงดนตรี

ผู้ประกอบอาชีพนักดนตรีสากลในจังหวัดราชบุรี ส่วนใหญ่ฝึกหัดบรรเลงดนตรีด้วยตนเอง โดยการสอบถามและขอคำแนะนำวิธีการบรรเลงดนตรีจากเพื่อนนักดนตรี และนักดนตรีรุ่นพี่ที่มีอาวุโสกว่า จากนั้นก็มาฝึกหัดฝึกซ้อมด้วยตนเอง

การฝึกหัดบรรเลงเพลงในระยะเริ่มแรกมักจะใช้นั่งสือเพลงที่บันทึกคำร้องและคอร์ด (Chord) ของกีตาร์หรือกีตาร์ไฟฟ้าไว้ เมื่อฝึกหัดบรรเลงจนเกิดความชำนาญแล้วจึงทดลองฝึกหัดบรรเลงเพลงโดยการฟังจากเทปบันทึกเสียงแล้วเลียนแบบการบรรเลงตามเสียงที่ฟังจากเทป

บันทึกเสียง ทำให้นักดนตรีสามารถบรรเลงเพลงได้เสียงดนตรีเหมือนกับการบรรเลงตามต้นแบบมากกว่าการฝึกหัดบรรเลงตามคอร์ดที่บันทึกในหนังสือเพลง

การพัฒนาฝีมือการบรรเลงของนักดนตรีส่วนใหญ่ใช้วิธีการสังเกตจากการบรรเลงของนักดนตรีที่มีชื่อเสียงทั้งโดยการชมการบรรเลงดนตรีจากโทรทัศน์ วิทยุทัศน์ และชมการบรรเลงสด บางรายพัฒนาฝีมือการบรรเลงจากการมีโอกาสร่วมบรรเลงดนตรีกับร่วมนักดนตรีหรือนักกร้องที่มีความสามารถสูงในการการบรรเลงหรือขับร้อง บางรายพัฒนาฝีมือจากการออกบรรเลงคอนเสิร์ต และการได้มีโอกาสบรรเลงกับศิลปินหรือนักกร้องที่มีชื่อเสียง ทำให้นักดนตรีเหล่านี้มีแรงจูงใจที่จะพัฒนาฝีมือการบรรเลงของตนเองให้มีมาตรฐานยิ่งขึ้น

### 3. สาเหตุของการประกอบอาชีพนักดนตรี

จากการสัมภาษณ์ผู้ประกอบอาชีพนักดนตรีสากลในจังหวัดราชบุรี พบว่า

- 3.1 บรรพบุรุษมีความสามารถในการบรรเลงดนตรี
- 3.2 ความชื่นชอบดนตรี และรักที่จะบรรเลงดนตรีสากล
- 3.3 มีเวลาว่างพอสมควร จึงต้องการใช้เวลาว่างไปกับการบรรเลงดนตรี
- 3.4 อาชีพนักดนตรีสากลสามารถสร้างรายได้ให้กับนักดนตรีได้พอสมควร ทำให้นักดนตรีและครอบครัวมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการบรรเลงดนตรี
- 3.5 คนตรีช่วยทำให้ทั้งผู้บรรเลงและผู้ฟังมีความสุข ความเพลิดเพลิน ผ่อนคลาย ความเครียด และคลายเหงาได้เป็นอย่างดี

### 4. สภาพความเปลี่ยนแปลงของดนตรีสากลในจังหวัดราชบุรี

จากการสัมภาษณ์นักดนตรีที่ประกอบอาชีพบรรเลงดนตรีสากลในจังหวัดราชบุรี เกี่ยวกับสภาพการบรรเลงดนตรีในจังหวัดราชบุรี พบว่า การบรรเลงดนตรีสากลมีสภาพความเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง ดังต่อไปนี้

ประมาณ พ.ศ. 2522 นายจุฬานันท์ จินดา ประกอบอาชีพเป็นนักดนตรีสากลในจังหวัดราชบุรีโดยเริ่มต้นจากการบรรเลงดนตรีประเภทอิเล็กทรอนิกส์(Electone) รับจ้างบรรเลงตามร้านอาหารในจังหวัดราชบุรี โดยใช้ชื่อวงออย ในช่วงเวลานั้นเครื่องดนตรีประเภทอิเล็กทรอนิกส์เพิ่งเข้ามาเผยแพร่ กำลังได้รับความนิยมจากเจ้าของร้านอาหารและผู้ประกอบอาชีพนักดนตรีตามร้านอาหารในกรุงเทพมหานคร การบรรเลงดนตรีในร้านอาหารในยุคนั้นนักดนตรีต้องนำเครื่องดนตรีและอุปกรณ์ต่าง ๆ ของตนเองมาใช้ เช่น อิเล็กทรอนิกส์ แอมป์ขยายเสียง ตู้ลำโพง และอุปกรณ์ต่าง ๆ

ประมาณ พ.ศ. 2527 นายจุฬานันท์ จินดา ได้นำกีตาร์ไฟฟ้ามาบรรเลงร่วมกับอิเล็กทรอนิกส์ โดยติดต่อเพื่อนนักดนตรีมาร่วมบรรเลง เนื่องจากเป็นช่วงที่วงดนตรีประเภทวงสตริงเริ่มได้รับความนิยมอย่างกว้างขวางเมื่อบรรเลงด้วยเครื่องดนตรีประเภทอิเล็กทรอนิกส์เพียงอย่างเดียวก็ไม่เกิดความไพเราะเท่าที่ควร จึงต้องนำเอากีตาร์มาร่วมบรรเลงเพื่อให้มีความไพเราะยิ่งขึ้น

ประมาณ พ.ศ. 2530 นำเครื่องดนตรีประเภทวงสตริงมาใช้แทนการบรรเลงอิเล็กทรอนิกส์ กีตาร์ โดยจัดซื้อเครื่องดนตรีต่างๆ ได้แก่ กีตาร์ไฟฟ้า กีตาร์เบสไฟฟ้า คีย์บอร์ด และกลองชุด โดยบรรเลงประจำอยู่ที่ร้านอาหารสวนป่า อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี และรับงานบรรเลงตามงานต่าง ๆ จนกระทั่งมีเจ้าภาพติดต่อย้ำจ้างให้ไปบรรเลงตามงานต่าง ๆ จำนวนมาก ทำให้มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักของบุคคลทั่วไปมากยิ่งขึ้น

พ.ศ. 2537 เป็นปีที่วงดนตรีออย มีเครื่องดนตรีและอุปกรณ์ประกอบการบรรเลงเป็นวงขนาดใหญ่ มีความพร้อมในการบรรเลงอย่างเต็มที่ ได้รับการติดต่อให้บรรเลงนอกสถานที่เป็นจำนวนมาก สามารถบรรเลงได้ทั้งรูปแบบเพลงสตริงที่ได้รับความนิยมอย่างมากในยุคนั้น การบรรเลงเพลงที่ใช้ในงานลีลาศ การบรรเลงในงานรับประทานอาหารประเภทโต๊ะจีน จึงมีเจ้าภาพและบุคคลทั่วไปติดต่อย้ำจ้างให้วงดนตรีออยไปบรรเลงมากมาย

นอกจากงานบรรเลงที่ได้รับการติดต่อจากบุคคลทั่วไปแล้ว ยังได้รับการติดต่อจากบริษัทที่ทำธุรกิจเกี่ยวกับการสร้างเพลงติดต่อให้วงดนตรีออยเดินทางไปบรรเลงงานคอนเสิร์ตต่าง ๆ ทั่วประเทศ ในช่วงเวลานั้นเป็นช่วงที่บริษัทที่ทำธุรกิจเกี่ยวกับการสร้างเพลงมีศิลปินนักร้องหลายคนต้องจัดคอนเสิร์ตทั่วประเทศเพื่อโฆษณาผลงานเพลงที่ศิลปินนักร้องเหล่านั้นขับร้อง วงออย ได้รับการติดต่อให้ไปบรรเลงตามงานคอนเสิร์ตต่างจังหวัดอย่างต่อเนื่อง

พ.ศ. 2537 – 2538 เป็นช่วงเวลาที่วงดนตรีสากล ไม่ว่าจะเป็นวงออยหรือวงดนตรีสากลอื่น ๆ มักจะมีงานว่าจ้างให้ไปบรรเลงเป็นจำนวนมาก สำหรับวงออยเคยได้รับการติดต่อให้ไปบรรเลงเฉพาะในเดือนธันวาคมเดือนเดียวมีงานถึง 32 งาน นับว่ามีจำนวนงานมาก เป็นช่วงที่วงดนตรีสากลประเภทเพลงสตริงได้รับความนิยมสูง วงดนตรีที่บรรเลงประเภทเพลงลูกทุ่ง กำลังลดความนิยมลงไป เช่น วงดนตรีลูกทุ่งมีการเก็บเงินค่าผ่านประตูเข้ามาด้วยค่าบัตรผ่านประตูประมาณ 20 บาท หรือเข้าชมโดยไม่ต้องเสียเงิน ซึ่งต่างกับการเข้าชมวงดนตรีประเภทวงสตริงจะต้องเสียค่าผ่านประตู 20 บาท แล้วมีการล่อมั่วให้ผู้เข้าชมที่ต้องการเข้ามาเต้นต้องเสียเงินค่าผ่านประตูอีก 30 บาท ก็มีผู้ให้ความสนใจซื้อบัตรผ่านประตูเข้ามาเต้นจำนวนมาก

ความนิยมวงดนตรีในช่วง พ.ศ. 2534 – 2538 มีมากจนกระทั่งแทบเป็นที่รู้จักกันของผู้จัดงาน ไม่ว่าจะเป็นงานวัด งานโรงเรียน งานรื่นเริง งานมงคลต่าง ๆ มักจะต้องจัดให้มีการบรรเลงของวง

สตริง บางครั้งเจ้าภาพติดต่อนำไปบรรเลงเพื่อเก็บเงิน หรือเพื่อทดลองการขายที่ดินได้ ทำให้วงสตริงได้รับความนิยมและสร้างรายได้ให้กับนักดนตรีวงสตริงเป็นจำนวนมาก

นับตั้งแต่ พ.ศ. 2539 ประเทศไทยเกิดปัญหาทางเศรษฐกิจมีผลกระทบต่อนักดนตรีอย่างชัดเจนใน พ.ศ. 2540 เป็นต้นมา วงดนตรีสากลทุกวงมีงานบรรเลงลดน้อยลงไปเป็นอย่างมาก บางวงไม่ได้รับการว่าจ้างให้ไปบรรเลง ทำให้วงดนตรีสากลหลายวงต้องเลิกกิจการไป วงดนตรีสากลบางวงที่มีความสามารถในการบรรเลงดนตรีประกอบการจัดงานทั้งรูปแบบงานรับประทานอาหารเลี้ยงในงานมงคล และสามารถบรรเลงในงานลีลาศ งานรื่นเริง งานชุมนุมศิษย์เก่า และงานต่าง ๆ ก็จะทำให้วงดนตรีสากลนั้นสามารถรับงานบรรเลงให้นักดนตรีพอมีรายได้เข้ามาบ้าง

การบรรเลงดนตรีตั้งแต่ประมาณ พ.ศ. 2535 เริ่มมีการใช้ซีเควนเซอร์ (Sequencer) เข้ามาช่วยประกอบการบรรเลง ทำให้นักดนตรีสามารถบรรเลงดนตรีได้ด้วยนักดนตรีบรรเลงเพียงคนเดียวประกอบกับการใช้ซีเควนเซอร์ และต่อมาไม่นานมีการพัฒนาโปรแกรมคอมพิวเตอร์แทนการบรรเลงโดยนักดนตรี ทำให้เกิดผลกระทบอย่างยิ่งต่อนักดนตรีคือ เจ้าภาพหันมาใช้บริการการขับร้องที่ใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์แทนการบรรเลงด้วยนักดนตรีซึ่งมีค่าจ้างถูกกว่าการจ้างนักดนตรีบรรเลง มีความยุ่งยากน้อยกว่าใช้พื้นที่ในการแสดงจำกัดกว่า ขณะเดียวกันเมื่อเจ้าภาพว่าจ้างผู้ที่ประกอบการโปรแกรมคอมพิวเตอร์มากขึ้น ผู้ประกอบการก็พัฒนาคุณภาพเสียงของการใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ให้มีมาตรฐานสูงขึ้น มีนักร้อง นักเต้น เป็นที่ถูกใจเจ้าภาพมากยิ่งขึ้น

## 5. การรับงานบรรเลง

การรับงานบรรเลง เดิมนักดนตรีไม่ว่าจะเป็นวงดนตรีอะไร มักจะมีรูปแบบการบรรเลงของตนเอง เช่น บางวงบรรเลงเฉพาะประเภทเพลงสตริง บางวงบรรเลงแบบสตริงผสมกับเพลงลูกทุ่ง บางวงบรรเลงเพลงเพื่อชีวิต บางวงบรรเลงแบบผสมผสาน ซึ่งนักดนตรีจะมีความถนัดที่แตกต่างกัน นอกจากนี้ขนาดของวงและอุปกรณ์ประกอบการบรรเลงของวงดนตรีแต่ละวงก็มีความแตกต่างกัน เจ้าภาพจะเป็นผู้เลือกจ้างวงดนตรีตามรูปแบบที่ต้องการ หากชื่นชอบเพลงรูปแบบใดมีขนาดของเวทีเท่าใด อุปกรณ์มากน้อยเพียงใดเจ้าภาพก็ต้องเลือกวงดนตรีที่มีการบรรเลงและอุปกรณ์ตามรูปแบบที่วงดนตรีเหล่านั้นมีไว้สำหรับบริการ

ปัจจุบันวงดนตรีสากลในจังหวัดราชบุรี ต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบการบรรเลงให้เป็นไปตามความต้องการของเจ้าภาพ เช่น หากเจ้าภาพต้องการเวทีขนาดเท่าใด เครื่องไฟฟ้า คุณภาพของเสียง อุปกรณ์ต่าง ๆ อย่างไรก็สามารถจัดหาให้ได้ เนื่องจากมีผู้ประกอบการให้เช่าเวที เครื่องไฟฟ้า

เครื่องขยายเสียง และอุปกรณ์ต่าง ๆ ตามแต่ผู้ว่าจ้างต้องการ คณะนักเต้นก็ใช้วิธีการติดต่อว่าจ้าง คณะนักเต้นต่าง ๆ เข้ามาต้องการจำนวนเท่าไรก็สามารถติดต่อให้ได้

นักดนตรีที่ร่วมบรรเลงอยู่ในวงดนตรีสากล มีทั้งกลุ่มที่เป็นนักดนตรีที่สังกัดประจำอยู่ในวงดนตรีสากล และนักดนตรีในเครือข่ายของวงดนตรีสากล มีทั้งนักดนตรีอิสระ นักดนตรีที่รวมกลุ่มบรรเลงเป็นวงดนตรีสากลรูปแบบต่าง ๆ เมื่อวงดนตรีสากลมีงานรับบรรเลงตามรูปแบบที่เจ้าภาพต้องการ หัวหน้าวงดนตรีสากลก็จะพิจารณามอบหมายให้นักดนตรีที่สังกัดประจำในวงดนตรีสากลนั้น หรือนักดนตรีในเครือข่ายไปบรรเลงโดยใช้ชื่อของวงดนตรีดนตรีสากลนั้น ๆ

สำหรับวงดนตรีสากลที่ไม่มีเครือข่ายนักดนตรีก็สามารถรับงานบรรเลงได้เองโดยหัวหน้าวงดนตรีสากลเป็นผู้พิจารณารับงานบรรเลง และพิจารณารูปแบบการบรรเลงให้เหมาะสมกับงานที่เจ้าภาพติดต่อให้ไปบรรเลง

นอกจากวงดนตรีสากลที่รวมกลุ่มของนักดนตรีบรรเลงเป็นวงดนตรีต่าง ๆ แล้ว ยังมีนักดนตรีอิสระที่บรรเลงเพียงคนเดียวโดยใช้เครื่องดนตรีเพียงชิ้นเดียวคือ กีตาร์ไฟฟ้า หรือคีย์บอร์ด ร่วมบรรเลงกับโปรแกรมคอมพิวเตอร์ที่จัดทำขึ้นมาเพื่อใช้ประกอบกับการบรรเลงและขับร้อง โดยนักดนตรีสามารถบรรเลงและขับร้องเองเพียงคนเดียว การบรรเลงลักษณะเช่นนี้ได้รับความนิยมในการบรรเลงและขับร้องเพลงตามร้านอาหารต่าง ๆ ในจังหวัดราชบุรี และมีผู้ที่สนใจบางรายติดต่อให้ไปบรรเลงและขับร้องนอกสถานที่บ้างตามแต่โอกาส

## 6. สภาพการประกอบอาชีพนักดนตรีในร้านอาหาร

การประกอบอาชีพนักดนตรีในร้านอาหารปัจจุบันจะประสบความสำเร็จในการบรรเลงเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับเจ้าของร้านมักจะประเมินผลการบรรเลงจากความพึงพอใจของลูกค้าที่เข้ามารับประทานอาหาร หากลูกค้ามีมากถือว่านักดนตรีประสบความสำเร็จ หากลูกค้ามีจำนวนลดลงก็ประเมินว่านักดนตรีบรรเลงดนตรีได้ไม่เป็นที่ถูกใจ

ลูกค้าที่ใช้บริการร้านอาหารในจังหวัดราชบุรี จากการสังเกตมักจะเป็นลูกค้าประจำที่มักจะรับประทานอาหารร้านใดก็เข้าร้านนั้นเป็นประจำ ไม่ค่อยเปลี่ยนแปลงร้านอาหาร บางครั้งลูกค้าเลือกรับประทานอาหารร้านใดก็ด้วยเหตุผลส่วนตัวที่รู้จักคุ้นเคยกับเจ้าของร้าน นักดนตรีหรือผู้ให้บริการในร้านอาหารมากกว่าพิจารณาจากเหตุผลอื่น

การบรรเลงดนตรีในร้านอาหารบางครั้งดนตรีเปรียบเสมือนเครื่องประดับของร้านอาหาร ลูกค้าบางรายเข้ามารับประทานอาหารในร้านที่มีดนตรีบรรเลงแต่ก็ไม่ได้ตั้งใจเข้ามาฟังเพลง ซึ่งต่างจากอดีตที่ลูกค้ามักจะเข้ามารับประทานอาหารพร้อมกับฟังเพลงไปด้วย

อาชีพนักดนตรีอิสระส่วนใหญ่มักจะบรรเลงประจำเฉพาะในร้านอาหารที่ติดต่อกับจ้างให้ไปบรรเลง อาจจะมีบ้างบางครั้งก็นักดนตรีได้รับการติดต่อจากลูกค้าให้ไปบรรเลงนอกสถานที่ โดยนักดนตรีต้องจัดเตรียมเครื่องดนตรี เครื่องขยายเสียง และอุปกรณ์ประกอบการบรรเลงไปเอง ทั้งหมดหรือขึ้นอยู่กับตกลงกับลูกค้าที่ติดต่อกับจ้างให้ไปบรรเลง การว่าจ้างให้ไปบรรเลงนอกสถานที่ก็มีไม่บ่อยนักเนื่องจากยุคปัจจุบันเจ้าภาพและผู้ฟังทั่วไปมักจะไม่ค่อยให้ความสำคัญต่อคุณภาพการฟังเพลง มักจะนิยมการใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์มากกว่าเพราะมีราคาถูก

## 7. ประเภทของเพลงที่ใช้บรรเลงในร้านอาหาร

เพลงที่ได้รับความนิยมในยุคปัจจุบันมักจะมีอยู่ในโปรแกรมคอมพิวเตอร์ สามารถเปิดจากคอมพิวเตอร์ได้โดยไม่ต้องบรรเลงดนตรี บางครั้งมีลูกค้าขอให้ขับร้องก็จะปฏิเสธเนื่องจากไม่สามารถขับร้องได้

ร้านอาหารทั่วไปมักจะมีเฉพาะเพลงที่ได้รับความนิยมตามยุคตามสมัย เพลงสากลไม่ค่อยมีเนื่องจากลูกค้าที่เข้ามาใช้บริการในร้านอาหารมักจะนิยมฟังเพลงตามยุคตามสมัย หากบรรเลงหรือขับร้องเพลงที่นอกเหนือไปจากเพลงที่ได้รับความนิยมในยุคปัจจุบัน ลูกค้าก็ไม่รู้จักและไม่ชอบฟัง

นักดนตรีที่มีอายุประมาณ 40 ปีขึ้นไปมักจะนำเพลงที่ได้รับความนิยมในระดับผู้ฟังที่มีอายุประมาณกว่า 30 ปีขึ้นไปมาบรรเลงและขับร้อง ลูกค้าที่เข้ามาใช้บริการในร้านอาหารก็มักจะเป็นคนวัยทำงาน สำหรับวัยรุ่นที่ชอบฟังเพลงตามยุคตามสมัยมักจะเข้าร้านอาหาร หรือสถานบันเทิงอื่นที่มีการบรรเลง ขับร้อง หรือเปิดเพลงตามที่วัยรุ่นชื่นชอบ

## 8. สภาพบรรเลงดนตรีในร้านอาหาร

การติดต่อเข้าบรรเลงดนตรีในร้านอาหารนักดนตรีบางรายติดต่อกับเจ้าของร้านอาหารโดยตรง บางรายได้รับการแนะนำจากผู้รู้จักกับเจ้าของร้านอาหาร บางรายได้รับการติดต่อจากเจ้าของร้านให้ไปบรรเลงในร้านอาหาร

รูปแบบการบรรเลงเดิมเคยบรรเลงเพลงตามรูปแบบที่ตนเองถนัดคือบรรเลงและขับร้อง เพลงสากลที่เคยได้รับความนิยมในอดีต หากมีลูกค้าขอให้บรรเลงเพลงที่แตกต่างไปจากที่ตนเองถนัดบรรเลงก็จะไม่บรรเลงให้ฟัง เมื่อเข้ามาเล่นดนตรีในจังหวัดราชบุรีไม่นานนักมักจะมีผู้ที่ขอให้บรรเลงเพลงที่ได้รับความนิยมในยุคปัจจุบันบ่อย ๆ ก็ต้องเปลี่ยนรูปแบบการบรรเลงมาบรรเลงเพลงใหม่ ๆ ที่กำลังได้รับความนิยมทั่วไป และเพลงรูปแบบเดิมบ้าง ทั้งนี้เนื่องจากการบรรเลงดนตรีในจังหวัดราชบุรีผู้ที่มารับประทานอาหารมักจะขอให้บรรเลงเพลงที่ได้รับความนิยมในยุค

ปัจจุบัน ผู้ฟังไม่ค่อยคุ้นเคยกับการฟังเพลงสากลเก่า ๆ นักดนตรีก็ต้องบรรเลงเพลงที่ได้รับความนิยมในปัจจุบันให้ฟัง

การที่ต้องเปลี่ยนรูปแบบการบรรเลงจากเพลงสากลมาเป็นเพลงที่ได้รับความนิยมในยุคปัจจุบันเกิดจากความคิดว่าการที่บรรเลงเพลงตามรูปแบบเดิมที่ตนเองชอบน่าจะไม่เพียงพอต่อการประกอบอาชีพนักดนตรีสากลในจังหวัดราชบุรี จึงต้องหันมาฟังและฝึกหัดบรรเลงเพลงทุกรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็นเพลงสากล เพลงสตริง ลูกกรุง บางครั้งยังต้องขับร้องเพลงลูกทุ่ง และเพลงเด็ก ๆ ซึ่งต้องปรับเปลี่ยนการบรรเลงและขับร้องให้ตรงกับความต้องการฟังเพลงของลูกค้า ลูกค้าที่เข้ามารับประทานอาหารเช้าและฟังเพลงในร้านอาหารในจังหวัดราชบุรีมักจะมีทุกเพศ ทุกวัย นักดนตรีจึงต้องบรรเลงเพลงให้ได้ทุกรูปแบบ ซึ่งแตกต่างจากการบรรเลงดนตรีในร้านอาหารที่กรุงเทพมหานคร นักดนตรีจะมีรูปแบบการบรรเลงเป็นของตนเอง ผู้ฟังจะเป็นผู้เลือกว่าต้องการฟังเพลงประเภทใดก็จะไปรับประทานอาหารเช้าและฟังเพลงที่ร้านอาหารที่มีการบรรเลงเพลงประเภทนั้น แต่ถ้าเป็นร้านอาหารในจังหวัดราชบุรีจะเปิดร้านอาหารที่มีรูปแบบการบรรเลงเฉพาะแต่ละประเภทเพลงน่าจะยากมาก เนื่องจากลูกค้าที่มีความต้องการฟังเพลงโดยเฉพาะตามประเภทเพลงที่ต้องการฟังยังมีจำนวนน้อยไม่เพียงพอต่อการเปิดร้านอาหารที่มีการบรรเลงดนตรีตามรูปแบบเฉพาะอย่างใดอย่างหนึ่ง

การบรรเลงและขับร้องเพลงทุกรูปแบบทำให้นักดนตรีเกิดความรู้สึกสนุกสนาน ได้ขับร้องเพลงแปลก ๆ ทุกรูปแบบทั้งเพลงจีน เพลงฝรั่ง เพลงญี่ปุ่น การ์ตูน ลูกทุ่ง เพลงสตริง และเพลงต่าง ๆ

นักดนตรีในร้านอาหารปัจจุบันมักจะใช้ดนตรีบรรเลงร่วมกับโปรแกรมคอมพิวเตอร์ เนื่องจากปัจจุบันคนไทยกล้าแสดงออกมากขึ้น การบรรเลงในร้านอาหารมักจะมีลูกค้าขอออกมาร้องเพลง ทำให้ถูกถามจากลูกค้าอยู่เสมอว่ามีจอคอมพิวเตอร์ที่มีคำร้องของเพลงให้อ่านหรือไม่ ในช่วงแรกที่บรรเลงโดยไม่ได้ใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ ไม่มีคำร้องผ่านหน้าจอคอมพิวเตอร์ให้ลูกค้าก็ไม่สามารถขับร้องได้ จึงต้องเปลี่ยนมาใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ เปิดจอภาพให้ลูกค้าได้อ่านคำร้องประกอบการขับร้องและบรรเลงดนตรี ทำให้ลูกค้าสามารถขึ้นมาขับร้องและฟังพอใจ บางเพลงที่นักดนตรีไม่รู้จักเลยก็ต้องใช้วิธีการเปิดโปรแกรมคอมพิวเตอร์ให้ลูกค้าได้ขับร้อง เป็นการแก้ไขปัญหาคาการบรรเลงสดในเพลงที่นักดนตรีไม่รู้จัก ทำให้ลูกค้าไม่รู้สึกรอคอยที่นักดนตรีไม่สามารถบรรเลงดนตรีได้เหมือนกับเพลงที่ลูกค้าขอให้นักดนตรีบรรเลง

ภาพที่ 11 การขับร้องเพลงสากลโดย น.ส.มัชฌิมา ลีสมบูรณ์ผล ประกอบการบรรเลงดนตรี  
(ถ่ายเมื่อวันที่ 2 กันยายน 2552 โดย ศศ.พีระชัย ลีสมบูรณ์ผล)

ภาพที่ 12 การบรรเลงดนตรีสากลโดย นายเอกอนุ กาญจนาคพันธุ์ และนายอนุภาพ วิทยาภรณ์  
(ถ่ายเมื่อวันที่ 2 กันยายน 2552 โดย ศศ.พีระชัย ลีสมบูรณ์ผล)

## 9. ฝีมือนักดนตรี

การบรรเลงดนตรีของนักดนตรีรุ่นใหม่ ๆ ที่เข้ามาบรรเลงหากเปรียบเทียบกับนักดนตรีในยุคเก่า ๆ ก็นับว่านักดนตรีรุ่นใหม่ มีฝีมือไม่ดีเท่ากับนักดนตรีรุ่นเก่า ร้านค้าหากมีนักดนตรีที่มีฝีมือดีบรรเลงดนตรีได้ด้วยความไพเราะก็จะทำให้ลูกค้าเข้ามาใช้บริการมาก หากนักดนตรีฝีมือไม่ดีก็ส่งผลให้ลูกค้าไม่ต้องการเข้ามาใช้บริการ

การที่ผู้ประกอบการร้านอาหารต้องการให้ลูกค้าติดใจเข้ามารับประทานอาหารมากก็ต้องหันมาพัฒนาฝีมือของนักดนตรีให้มีความสามารถในการบรรเลงดนตรีด้วยความไพเราะ ต้องฝึกวินัยของนักดนตรีให้มีความรับผิดชอบสูง บรรเลงดนตรีความถูกต้องตามรูปแบบการบรรเลงดนตรีที่ดี

นักดนตรีในจังหวัดราชบุรีบางรายมีคุณภาพการบรรเลงดี บางรายมีคุณภาพที่ควรได้รับการพัฒนาแก้ไข นักดนตรีบางรายบรรเลงดนตรีเพียงเพื่อต้องการรายได้ ขาดความมีมาตรฐาน ไม่จริงจังต่อการบรรเลงดนตรีให้มีคุณภาพ ทำให้การบรรเลงดนตรีไม่มีคุณภาพเท่าที่ควร นักดนตรีควรมีความรับผิดชอบทั้งเรื่องการตรงต่อเวลา ไม่ควรให้ผู้อื่นต้องเสียเวลารอคอย

นักดนตรีในจังหวัดราชบุรีนับได้ว่าเป็นวงการที่มีความเป็นพี่เป็นน้องกันมาก รู้จักกันมาก หากนักดนตรีแต่ละคนช่วยกันพัฒนาฝีมือการบรรเลง ให้คำแนะนำและสนับสนุนนักดนตรีรุ่นใหม่ ให้มีฝีมือการบรรเลงให้สามารถบรรเลงได้อย่างถูกต้องวิธีมากยิ่งขึ้นก็จะเป็นการดีมาก

## 10. การจัดบรรเลงดนตรีเพื่อผู้มาใช้บริการร้านอาหาร

การเปิดร้านอาหารพร้อมกับการบรรเลงดนตรี เนื่องจากผู้ประกอบการบางรายมีความเห็นว่า ลูกค้าที่มารับประทานอาหารในร้านอาหารควรจะมีความสุขได้ฟังดนตรีขณะรับประทานอาหาร ประกอบกับตนเองเป็นนักดนตรีรักการบรรเลงดนตรีจึงเปิดร้านอาหารพร้อมกับเป็นนักดนตรีด้วยการจัดตั้งวงดนตรีในร้านอาหารมีความเปลี่ยนแปลงไปตามยุคตามสมัย มีการบรรเลงดนตรีหลายรูปแบบทั้งเพลงสากล เพลงละติน โพล์คซอง เพลงเพื่อชีวิต เพลงที่ได้รับความนิยมทั่วไป การพัฒนารูปแบบการบรรเลงดนตรีได้มีการสนทนากับนักดนตรีและลูกค้าเพื่อค้นหาแนวทางการพัฒนารูปแบบการบรรเลงดนตรีเพื่อให้ลูกค้าไม่เบื่อ

การประกอบกิจการร้านอาหาร ผู้ประกอบการจะหยุดนิ่งไม่ได้ ต้องรู้จักคิดสร้างสรรค์ ต้องพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ไม่เช่นนั้นกิจการอาจจะประสบกับสถานะถดถอย คู่แข่งไม่ได้ สำหรับการประกอบกิจการร้านอาหารของนายเจตน์พัฒน์ เรืองวรรณกร ร้านอาหารกาลเวลา ในแต่ละปีจะจัดงานครบรอบการก่อตั้งร้านกาลเวลาในเดือนพฤศจิกายน ของทุกปี

มักจะติดต่อนักดนตรีที่เคยร่วมบรรเลงในวงดนตรีที่ร้านกาลเวลาให้มาร่วมบรรเลงเป็นการพิเศษ เฉพาะกิจ ซึ่งมีการกำหนดลักษณะการบรรเลงดนตรีแล้วให้นักดนตรีมาร่วมบรรเลง ซึ่งเป็นการ บรรเลงดนตรีสดโดยนักดนตรี

ก่อนถึงวันครบรอบการก่อตั้งร้าน จะมีการนัดหมายระหว่างเจ้าของกิจการกับเพื่อนนักดนตรีเพื่อปรึกษาหารือกำหนดรูปแบบการบรรเลง เช่น บางปีต้องการบรรเลงเพลงตามรูปแบบของวงคาราบาว การบรรเลงเพลงเพื่อชีวิต หรือการบรรเลง ขับร้องโดยศิลปินต่าง ๆ เช่น ภูสุมิ หน่อสวรรค์ หรือนักร้อง นักดนตรีที่มีชื่อเสียงมาขับร้องบรรเลง การจัดงานแต่ละปีก็จะเชิญลูกค้าประจำให้มาฟังเพลงโดยคิดค่าอาหารตามราคาปกติ ทำให้ต้นทุนการจัดงานสูงขึ้นแต่ก็มักจะจัดทุกปีเพื่อเป็นการคืนกำไรให้แก่ลูกค้า และถือว่าเป็นการจัดงานทางดนตรีที่สร้างสรรคให้แก่วัฒน การประกอบกิจการร้านอาหาร ผู้ประกอบกิจการร้านอาหารที่เป็นนักดนตรีมักจะพิจารณาถึงคุณภาพการบรรเลงดนตรีในร้านอาหาร และพยายามพัฒนารูปแบบการบรรเลงของนักดนตรี เพื่อให้ให้นักดนตรีสามารถบรรเลงประจำอยู่ที่ร้านอาหารที่ตนเป็นเจ้าของ เป็นการส่งเสริมให้นักดนตรีมีรายได้อย่างต่อเนื่อง

## 11. เครื่องดนตรีที่ใช้บรรเลง

เครื่องดนตรีที่ใช้บรรเลงวงดนตรีสากลแบบวงสตริง ประกอบด้วย กีตาร์ไฟฟ้า 1-2 คัน กีตาร์เบสไฟฟ้า 1 คัน คีย์บอร์ด กลองชุด และเครื่องกำกับจังหวะต่าง ๆ และอุปกรณ์เครื่องขยายเสียงต่าง ๆ ในอดีตการบรรเลงดนตรีสากลในจังหวัดราชบุรี หัวหน้าวงจะจัดเตรียมเครื่องดนตรี เครื่องขยายเสียง เครื่องไฟฟ้า และอุปกรณ์ทุกชนิดให้พร้อมสำหรับการบรรเลง เพื่อให้นักดนตรีสามารถบรรเลงได้ทันที

ปัจจุบันหัวหน้าวงจะทำหน้าที่จัดเตรียมเครื่องดนตรีบางชนิด เช่น กลองชุด เครื่องกำกับจังหวะ เครื่องขยายเสียง ตู้แอมป์ ลำโพง และอุปกรณ์ประกอบการบรรเลงทั้งหมดให้พร้อมสำหรับเครื่องดนตรี ได้แก่ กีตาร์ไฟฟ้า กีตาร์เบสไฟฟ้า คีย์บอร์ด นักดนตรีที่บรรเลงเครื่องดนตรีดังกล่าวต้องมีเครื่องดนตรีเป็นของตนเองแล้วนำมาบรรเลงในงานต่าง ๆ

สำหรับเวทีและอุปกรณ์เกี่ยวกับไฟฟ้าที่ให้แสงสว่างต่าง ๆ หัวหน้าวงดนตรีสากลในปัจจุบันมักจะใช้วิธีการจ้างผู้ประกอบการรับจ้างให้เช่าเวทีและอุปกรณ์ไฟฟ้าประดับเวทีให้เป็นผู้รับผิดชอบขนย้ายและติดตั้งให้พร้อมสำหรับการบรรเลง

## 12. การดูแลรักษาเครื่องดนตรี

### 12.1 การบรรเลงดนตรีในสังกัดวงดนตรีสากล

เครื่องดนตรีที่ใช้บรรเลงเป็นสมบัติส่วนตัวของนักดนตรี นักดนตรีที่เป็นเจ้าของเครื่องดนตรีจึงต้องดูแลรักษาด้วยตนเอง หากเกิดการชำรุดเสียหายก็ต้องซ่อมแซมด้วยตนเองหรือส่งช่างซ่อม หากชำรุดเสียหายมากก็ต้องจัดซื้อมาทดแทนด้วยทุนทรัพย์ส่วนตัว

สำหรับเครื่องดนตรีอุปกรณ์ทั้งหมดที่เป็นของวงดนตรีสากล หัวหน้าวงดนตรีสากลเป็นผู้ควบคุมรักษาดูแลเองทั้งหมด โดยมีผู้ทำหน้าที่ช่วยดูแลทำความสะอาด ตรวจสอบการชำรุดเสียหายของเครื่องดนตรีและอุปกรณ์ทุกชนิดให้มีความพร้อมสำหรับการนำมาใช้บรรเลง หัวหน้าวงบางรายมอบหมายให้ผู้ทำหน้าที่ควบคุมดูแลติดตั้งเครื่องดนตรีและอุปกรณ์ต่าง ๆ ทำหน้าที่ตรวจสอบความพร้อมของเครื่องดนตรีและวัสดุอุปกรณ์ประกอบการบรรเลง หากเกิดการชำรุดเสียหายไม่มากนัก หัวหน้าวงก็จะดำเนินการซ่อมแซมเอง หากเสียหายมากก็ต้องนำไปให้ช่างซ่อมบำรุง หากเสียหายมากจนเกินความสามารถในการซ่อมแซมก็ต้องจัดซื้อมาทดแทน

วงดนตรีสากลบางวงเป็นการร่วมงานกันของนักดนตรี นักร้อง ที่เป็นญาติพี่น้องกัน นักดนตรีและผู้ที่เกี่ยวข้องทุกคนจึงมีหน้าที่ช่วยกันดูแลรักษาเครื่องดนตรี และแบ่งหน้าที่รับผิดชอบกันคนละด้าน เช่น ผู้ที่ทำหน้าที่ดูแลเครื่องดนตรีและอุปกรณ์เกี่ยวกับการบรรเลง การควบคุมดูแลการบรรเลงดนตรีหน้าเวที การควบคุมดูแลการเดิน และติดต่อประสานงาน เป็นต้น

### 12.2 การบรรเลงของนักดนตรีอิสระในร้านอาหาร

เครื่องดนตรีที่ใช้ประกอบการบรรเลง ได้แก่ กีตาร์ไฟฟ้า คีย์บอร์ด และโปรแกรมคอมพิวเตอร์ นักดนตรีต้องจัดเตรียมไปเองทุกครั้ง สำหรับเครื่องขยายเสียง และอุปกรณ์อื่น ๆ เจ้าของร้านอาหารเป็นผู้จัดเตรียมติดตั้งประจำอยู่ที่ร้านอาหาร นักดนตรีสามารถนำเครื่องดนตรีไปติดตั้งและบรรเลงได้โดยไม่ต้องขนย้ายอุปกรณ์อื่น ๆ

## 13. รายได้ของนักดนตรี

จากการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการอาชีพนักดนตรีในจังหวัดราชบุรี พบว่า การประกอบอาชีพนักดนตรีในจังหวัดราชบุรีได้รับค่าตอบแทนแตกต่างกันแบ่งเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

### 13.1 นักดนตรีและนักร้องที่บรรเลงในสังกัดวงดนตรีสากล

ผู้ที่ประกอบอาชีพนักดนตรีสากล ได้รับค่าตอบแทนตั้งแต่งานละ 300 – 1,000 บาทต่อการรับค่าตอบแทนที่แตกต่างกันขึ้นอยู่กับความชำนาญและหน้าที่ความรับผิดชอบของนักดนตรี ผู้ขนย้ายเครื่องดนตรี ได้รับค่าตอบแทนตั้งแต่ 200 – 600 บาทต่อคน ขึ้นอยู่กับความสามารถ ผู้ทำหน้าที่ติดตั้งเครื่องดนตรีและอุปกรณ์บนเวทีได้ค่าตอบแทนงานละ 500 – 1,000 บาทต่อคน ขึ้นอยู่กับความรับผิดชอบ

สำหรับนักเดิน หากผู้ติดต่อว่าจ้างต้องการให้นักเดินประกอบการขับร้อง วงดนตรีสากล มักจะใช้วิธีการว่าจ้างคณะนักเดิน โดยเหมาจ่ายตามแต่จะตกลงกับหัวหน้าคณะนักเดิน สำหรับวงฟอรั่ มีนักเดินเป็นของวงฟอรั่ซึ่งประกอบด้วยบุรุษหลานในเครือญาติ นักเดินได้รับค่าตอบแทนงานละ 200 – 250 บาทต่อคน รายได้หลังจากหักค่าใช้จ่ายต่าง ๆ แล้ว หัวหน้าวงจะนำมาใช้เป็นค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการซ่อมบำรุงเครื่องดนตรี อุปกรณ์ จัดซื้อวัสดุ อุปกรณ์ และเครื่องดนตรี

### 13.2 นักดนตรีอิสระที่บรรเลงในร้านอาหาร

ค่าตอบแทนของนักดนตรีอิสระที่บรรเลงในร้านอาหาร มีทั้งนักดนตรีที่บรรเลงเพียงคนเดียว และนักดนตรีที่บรรเลงเป็นวงดนตรี มักจะได้รับค่าตอบแทนเป็นรายชั่วโมงประมาณชั่วโมงละ 100 – 200 บาทต่อคน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับข้อตกลงกันระหว่างนักดนตรีกับเจ้าของกิจการร้านอาหาร

## 14. สถานที่บรรเลงดนตรี

สำหรับนักดนตรีที่บรรเลงในสังกัดวงดนตรีสากล มักจะมีโอกาสได้เดินทางไปบรรเลงในพื้นที่จังหวัดต่าง ๆ มากมายเกือบทั่วประเทศ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับวงดนตรีสากลที่สังกัด วงดนตรีสากลส่วนใหญ่ในจังหวัดราชบุรี มักจะได้รับการติดต่อให้ไปบรรเลงในพื้นที่จังหวัดต่าง ๆ ทั่วทุกภาคของประเทศไทย

นักดนตรีอิสระที่บรรเลงในร้านอาหาร มักจะรับบรรเลงอยู่เฉพาะตามร้านอาหารในเขตอำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี ซึ่งเป็นพื้นที่ที่ไม่ไกลจากที่อยู่อาศัย และร้านอาหารที่นักดนตรีรับผิดชอบติดต่อให้ไปบรรเลงมักจะอยู่ในบริเวณใกล้เคียงกัน เนื่องจากนักดนตรีสามารถเดินทางไปบรรเลงในช่วงเวลาที่ต่อเนื่องกันได้สะดวก หากร้านอาหารอยู่ไกลนักดนตรีก็ไม่สามารถเดินทางไปบรรเลงได้ทันตามช่วงเวลาที่กำหนด

## 15. การเดินทางไปบรรเลง

การเดินทางไปบรรเลงตามสถานที่ต่าง ๆ ของนักดนตรี นักร้อง นักเดิน และผู้ที่เกี่ยวข้อง ทั้งหมดจะมารวมตัวพร้อมกันที่บ้านของหัวหน้าวงเพื่อเดินทางไปบรรเลงพร้อมกันด้วยการโดยสารรถยนต์ที่หัวหน้าวงจัดเตรียมไว้ หากมีจำนวนผู้เกี่ยวข้องมากมักจะใช้รถยนต์ 2 คัน รถคันแรกใช้ขนย้ายเครื่องดนตรี วัสดุอุปกรณ์การแสดง และเครื่องใช้ต่าง ๆ รถคันที่สองให้นักดนตรี นักร้อง นักเดิน และผู้ที่เกี่ยวข้องโดยสารไปพร้อมกัน

สำหรับนักดนตรีอิสระที่บรรเลงตามร้านอาหารมักจะเดินทางไปเองโดยรถยนต์ หรือ รถจักรยานยนต์ส่วนตัว เพื่อเดินทางไปบรรเลงที่ร้านอาหารตามเวลาที่กำหนดกับเจ้าของร้าน

## 16. ขั้นตอนการบรรเลง

### 16.1 การบรรเลงของนักดนตรีในสังกัดวงดนตรีสากล

วงดนตรีสากลบางวงมีการกำหนดว่าก่อนที่จะเริ่มบรรเลงต้องมีการยกครุก่อนทุกครั้ง โดย หัวหน้าวงหรือผู้อาวุโสในวงดนตรีจะเป็นผู้ทำพิธียกครุหรือไหว้ครุ โดยใช้ดอกไม้ ธูป 5 ดอก เทียน 1 เล่ม บุหรี่ 1 ซอง เหล้า 1 ขวด เงิน 12 บาท เพื่อระลึกถึงครูบาอาจารย์ และขอพรให้การ บรรเลงประสบความสำเร็จ เป็นที่ชื่นชอบของเจ้าภาพและผู้ชมผู้ฟัง บางครั้งเจ้าภาพไม่ได้จัดเตรียม เครื่องบูชาครุให้หัวหน้าวงก็ต้องจัดธูป 5 ดอกสักการะต่อเจ้าที่เจ้าทาง เพื่อขออนุญาตบรรเลงดนตรี และบอกกล่าวต่อครูบาอาจารย์ก่อนที่จะเริ่มบรรเลง

วงดนตรีสากลบางวง ไม่ได้ทำพิธียกครุหรือไหว้ครุ แต่ก็มักจะใช้วิธีการยกมือไหว้ หรือ ตั้งจิตระลึกถึงครูบาอาจารย์ เจ้าที่เจ้าทาง เพื่อขอพรให้การบรรเลงประสบความสำเร็จ เมื่อยกครุเสร็จก็จะเริ่มบรรเลงดนตรีโดยไม่ได้มีการกำหนดว่าจะเริ่มบรรเลงเพลงอะไร ส่วนใหญ่มักจะใช้เพลงบรรเลงเพื่อแสดงฝีมือของนักดนตรีแต่ละราย ทั้งนี้ไม่ได้มีการกำหนดอย่าง ชัดเจนขึ้นอยู่กับความชื่นชอบความนิยม

สำหรับเพลงอื่น ๆ นักดนตรีสามารถบรรเลงได้ตามความเหมาะสมเรื่อยไปจนตั้งแต่เริ่มต้น บรรเลงจนกระทั่งจบการบรรเลง เพลงที่นำมาบรรเลงจะพิจารณาตามความชื่นชอบและบรรยากาศ ของการบรรเลง ไม่ได้มีการกำหนดเพลงที่ใช้บรรเลงตามลำดับก่อนหลังอย่างแน่นอนตายตัว

### 16.2 นักดนตรีอิสระที่บรรเลงในร้านอาหาร

การบรรเลงดนตรีของนักดนตรีอิสระที่บรรเลงในร้านอาหาร มักจะไม่มีกำหนดว่าจะ บรรเลงเพลงตามขั้นตอนอย่างไร นักดนตรีจะใช้วิธีการสังเกตลูกค้าที่เข้ามารับประทานอาหารใน ร้าน หากลูกค้าส่วนใหญ่อยู่ในวัยผู้ใหญ่ก็จะบรรเลงเพลงที่เหมาะสมกับผู้ฟังที่เป็นผู้ใหญ่ หากเป็น ผู้ที่มีอายุน้อยก็จะบรรเลงเพลงให้เหมาะสมกับวัยของลูกค้าโดยไม่มีการกำหนดตายตัวขึ้นอยู่กับ บรรยากาศและสภาพของลูกค้าที่เข้ามาใช้บริการ

## 17. ความเชื่อ

นักดนตรีสากลบางรายมีความเชื่อเกี่ยวกับครูบาอาจารย์ เชื่อว่าได้รับการประสิทธิ์ประสาท วิชาให้ ทำให้นักดนตรีมีทักษะความรู้ทางดนตรี สามารถนำความรู้มาใช้บรรเลงดนตรีเพื่อประกอบ

อาชีพได้ เชื่อว่าครูบาอาจารย์ช่วยคุ้มครองให้นักดนตรีประสบความสำเร็จ มีรายได้ และปลอดภัยจากอันตรายทั้งปวง เมื่อบรรเลงดนตรีแล้วจะช่วยให้ผู้ฟังชื่นชอบ

นักดนตรีบางรายเชื่อว่าเจ้าที่เจ้าทางมีความสำคัญต่อการบรรเลงดนตรี เมื่อจะเข้าไปบรรเลงดนตรี ณ ที่ใดก็ต้องบอกกล่าวกับเจ้าที่เจ้าทางก่อน หากไม่บอกกล่าวก่อนก็อาจจะเกิดเรื่องไม่ดีขึ้นมาได้

นอกจากนี้นักดนตรีบางรายมีความเชื่อเกี่ยวกับการบรรเลงดนตรีในที่กลางแจ้งบางครั้งต้องใช้ชีวิตดุ่มงกลต่าง ๆ เพื่อเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ เช่น พระเครื่อง ธงกันฟ้า และเครื่องของขลังต่าง ๆ นักดนตรีมักจะพกติดตัวเมื่อไปบรรเลงตามงานต่าง ๆ บางครั้งไปในงานต่าง ๆ ปรากฏว่าฝนจะตกก็ใช้วิธีการปักตะไคร้ โดยนำเอาตรงปลายของลำต้นปักลงดิน นำโคนต้นชี้ขึ้นฟ้า เป็นเคล็ดเพื่อป้องกันฝนตก ซึ่งได้ผลบ้างไม่ได้ผลบ้างแต่ก็ถือว่าเป็นความเชื่อ

วงดนตรีสากลส่วนใหญ่ไม่มีการไหว้ครูประจำปี วงดนตรีสากลบางวงแต่ละปีมีการจัดเตรียมอาหารคาวหวานเพื่อบูชาครูบาอาจารย์ตามช่วงเวลาที่เหมาะสม หรือทำบุญถวายภัตตาหารแก่พระภิกษุสงฆ์จำนวน 9 รูป

นักดนตรีสากลบางรายมีความเชื่อว่าตัวของเราเองมีความสำคัญ ตัวเราต้องรู้จักบริหารจัดการให้ดี มีการเตรียมความพร้อม ตรวจสอบระบบไฟฟ้า ระบบเทคนิคต่าง ๆ อย่างละเอียด ห้ามประมาท บางครั้งเคยเห็นนักดนตรีวงอื่น ๆ ต่อสายไม่ถูกต้อง เสี่ยงก็ไม่ดัง หัวหน้าวก็จูดรูป บอกกล่าวสิ่งต่าง ๆ ก็ไม่สำเร็จ เมื่อตรวจสอบพบจุดที่ผิดพลาดก็เชื่อว่าครูบาอาจารย์ให้ความช่วยเหลือ ซึ่งก็ไม่น่าเป็นไปได้เพราะเชื่อว่าครูบาอาจารย์ เจ้าที่เจ้าทางคงจะไม่แกล้งใคร หากเราทำงานด้วยความไม่ประมาทก็ไม่มีความผิดพลาดเกิดขึ้น ขณะเดียวกันก็ไม่ใช่ว่าจะลบลู่ต่อสิ่งที่มองไม่เห็นตัว ยังให้ความเคารพต่อครูบาอาจารย์ เจ้าที่เจ้าทางทุกครั้ง ซึ่งก็เชื่อว่าครูบาอาจารย์ให้ความช่วยเหลือเราอยู่แล้ว

## 18. ความเห็นที่มีต่อการประกอบอาชีพนักดนตรี

18.1 ผู้ที่ไม่มีอาชีพอื่นเป็นอาชีพหลัก ก็จะมีความลำบากเนื่องจากนักดนตรีเป็นอาชีพที่ไม่ยั่งยืน ต้องพึ่งพาเจ้าของร้านอาหาร หัวหน้าว และสภาพการว่างงานของเจ้าภาพ

18.2 อาชีพนักดนตรีมักจะมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา นักดนตรีต้องรู้จักปรับตัวอยู่เสมอ

18.3 การประกอบอาชีพนักดนตรีต้องมีความขยัน ต้องรู้จักค้นหาแสวงหาความรู้ตลอดเวลา และหาจุดบกพร่องของตนเองแล้วเติมให้เต็ม

18.4 การบรรเลงดนตรีในร้านอาหารนาน ๆ ก็อาจจะเกิดความเบื่อหน่ายได้ เนื่องจากต้องบรรเลงเพลงตามรูปแบบเดิม ๆ เป็นประจำ

18.5 ปัจจุบันดนตรีเป็นธุรกิจมากกว่าดนตรีเพื่อความงามเช่นในอดีต บางครั้งนักดนตรีบรรเลงเพลงเพื่อความงามทางอารมณ์แต่ผู้ฟังก็อาจจะไม่สามารถเข้าใจอารมณ์เพลงได้

18.6 ผู้ฟังในปัจจุบันมักจะคุ้นเคยกับเพลงที่กำลังได้รับความนิยมในยุคปัจจุบัน เมื่อขอเพลงก็จะขอแต่เพลงที่กำลังนิยมในยุคนั้น ๆ หากนักดนตรีบรรเลงเพลงอื่นที่นอกเหนือไปจากเพลงที่กำลังได้รับความนิยมก็จะถูกมองว่าไม่รู้ว่าบรรเลงเพลงอะไร ฟังไม่รู้เรื่อง

18.7 นักดนตรีต้องบรรเลงเพลงจำกัดเฉพาะเพลงที่ได้รับความนิยมในยุคปัจจุบัน

18.8 นักดนตรีที่เคยบรรเลงหรือขับร้องเพลงรูปแบบต่าง ๆ ตามความถนัดของตนเองในอดีต นักดนตรีเหล่านั้นมีความสามารถสูงแต่ในยุคปัจจุบันผู้ฟังนิยมฟังเพลงที่คุ้นเคยกันตามยุคตามสมัย หรือที่เรียกว่า “เพลงตลาด” นักดนตรีที่บรรเลงเฉพาะเพลงสากล เพลงเพื่อชีวิต หรือเพลงอื่น ๆ ซึ่งไม่คุ้นเคยกับเพลงตลาด นักดนตรีเหล่านี้ก็ต้องเลิกประกอบอาชีพนักดนตรีไป

18.9 การประกอบอาชีพนักดนตรีในจังหวัดราชบุรี นับว่าผู้ฟังจำนวนจำกัดเป็นสังคมเล็ก ๆ ที่ยัดคับแคบ ร้านอาหารต่าง ๆ จึงมีดนตรีบรรเลงเพลงรูปแบบเดิม ๆ ไม่มีดนตรีที่บรรเลงเฉพาะรูปแบบตามที่นักดนตรีถนัด ดังนั้นนักดนตรีที่ถนัดบรรเลงเพลงรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งถึงแม้ว่าเป็นการบรรเลงอย่างมีคุณภาพก็ตามแต่ก็ไม่สามารถประกอบอาชีพเป็นนักดนตรีสากลในจังหวัดราชบุรีได้ ต้องย้ายถิ่นฐานไปประกอบอาชีพนักดนตรีที่จังหวัดอื่น หรือเปลี่ยนไปประกอบอาชีพอื่นแทน

18.10 นักดนตรีบางรายมีฝีมือการบรรเลงเพลงเป็นอย่างยิ่งต้องเลิกประกอบอาชีพนักดนตรีเนื่องจากไม่สามารถฝึกหัดหรือปรับตนเองให้บรรเลงเพลงที่ได้รับความนิยมในยุคปัจจุบันตามที่เรียกว่า “เพลงตลาด” ได้ บางรายมีอายุมากจึงไม่สามารถปรับตัวให้บรรเลงที่ได้รับความนิยมในยุคปัจจุบันจึงต้องเลิกอาชีพนักดนตรีเปลี่ยนไปประกอบอาชีพค้าขาย รับจ้าง หรืออาชีพอื่น ๆ

18.11 มีความรู้สึกเสียดายนักดนตรีและนักร้องที่มีฝีมือดีมาก มีความถนัดบรรเลงและขับร้องเพลงสากล เพลงจังหวะร็อก และเพลงที่ได้รับความนิยมในอดีต แต่ต้องเลิกอาชีพนักดนตรี นักร้องไปประกอบอาชีพอื่น

18.12 ปัจจุบันนักดนตรีที่มีฝีมือในอดีตหลายคน กำลังประสบปัญหาชีวิต ไม่มีบ้านเป็นของตนเอง ต้องอาศัยญาติและเพื่อน ๆ ให้ความช่วยเหลือ บางรายทำงานป้อน้ำมัน บางรายขายกล้วยเตี๋ย บางรายขายเสื้อผ้ามือสอง เป็นต้น

18.13 นักดนตรีในปัจจุบันต้องปรับตัวมากถึงแม้จะไม่ได้มีความถนัดที่จะบรรเลงเพลงที่กำลังได้รับความนิยมในกลุ่มวัยรุ่น เนื่องจากนักดนตรีมีอายุมากกว่า 40 ปีขึ้นไป แต่ก็ต้องพยายามนำเพลงที่กำลังได้รับความนิยมนั้นมาบรรเลงหรือขับร้องเท่าที่จะทำได้ ซึ่งก็ต้องยอมรับว่าไม่สามารถปรับตัวได้ดีเท่าที่ควร เพราะคนที่มีอายุมากจะขับร้องเพลงของนักร้องที่อยู่ในกลุ่มวัยรุ่นคงเป็นไปได้ยากมาก

18.14 นักดนตรีที่มีอายุมากมักจะนำเพลงที่ได้รับความนิยมในระดับผู้ฟังที่มีอายุประมาณกว่า 30 ปีขึ้นไปมาบรรเลงและขับร้อง ทำให้นักดนตรีที่มีอายุมากพอจะปรับตัวและสามารถบรรเลงได้ดีพอสมควร ลูกค้ายที่เข้ามาใช้บริการในร้านอาหารก็มักจะเป็นคนวัยทำงาน ซึ่งก็มีมากพอสมควร

18.15 สำหรับวัยรุ่นที่ชอบฟังเพลงตามยุคตามสมัยก็มักจะไม่นิยมเข้ามารับประทานอาหารในร้านอาหารที่มีนักดนตรีบรรเลงเพลงเก่าที่ได้รับความนิยมของผู้ที่มีอายุกว่า 30 ปีขึ้นไป ทำให้ไม่เกิดปัญหาความไม่พอใจของผู้ฟังระดับวัยรุ่น เพราะวัยรุ่นก็มักจะเข้าร้านอาหารอื่นที่มีการบรรเลงหรือเปิดเพลงตามที่วัยรุ่นชื่นชอบ

18.16 นักดนตรีบางรายต้องปรับตัวให้สามารถบรรเลงและขับร้องเพลงให้ได้ทุกรูปแบบทั้งเพลงเก่าและเพลงที่กำลังได้รับความนิยมในยุคปัจจุบันก็ยังคงสามารถประกอบอาชีพนักดนตรีได้เป็นอย่างดี บางรายสามารถปรับตัวได้บางส่วนก็พอจะบรรเลงประกอบอาชีพอยู่ได้

18.17 การประกอบอาชีพนักดนตรีในประเทศไทย นักดนตรีบางคนมีความสามารถสูง ขณะที่การประกวดต่าง ๆ ระดับประเทศ ศึกษาดนตรีในระดับสูง แต่การประกอบอาชีพนักดนตรีในประเทศไทยยังไม่มีคามมั่นคง ยังเกิดอุปสรรค ไม่ได้ได้รับการส่งเสริมอย่างแท้จริง

18.18 นักดนตรีนักร้องในประเทศไทยต้องอยู่ในการควบคุมของค่ายเพลงมาก มีข้อจำกัดมาก ไม่สามารถประกอบอาชีพได้อย่างอิสระและมั่นคง

18.19 การประกอบอาชีพนักดนตรีในยุคปัจจุบันยังคงต้องคำนึงถึงการได้รับค่าตอบแทนที่เหมาะสม เนื่องจากนักดนตรีทั่วไปยังต้องหารายได้เพื่อการดำรงชีวิตของตนเอง หากไม่ได้รับการสนับสนุนหรือแก้ไขปัญหาจะทำให้ให้นักดนตรีมีความลำบากต่อการประกอบอาชีพ และไม่สามารถประสบความสำเร็จในการประกอบอาชีพนักดนตรีได้เท่าที่ควร

18.20 การประกอบอาชีพนักดนตรีมีความเป็นอิสระ เป็นอาชีพที่สุจริต รู้สึกภาคภูมิใจที่มีความสามารถบรรเลงดนตรีได้

18.21 การไปบรรเลงดนตรีในพื้นที่ต่าง ๆ ทำให้ได้มีโอกาสท่องเที่ยวไปในพื้นที่ที่ไม่เคยไป

18.22 เมื่อไปบรรเลงดนตรีมักจะได้รับคำต้อนรับจากเจ้าภาพเป็นอย่างดี

18.23 การบรรเลงดนตรีทำให้ผู้ฟังผู้ชมได้สนุกสนาน มีความสุข นักดนตรีก็รู้สึก  
ชื่นใจ ภูมิใจที่เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้โลกเลอสุดไสขึ้น

18.24 เมื่อไปบรรเลงดนตรีแล้วได้รับเกียรติจากผู้ฟังผู้ชมด้วยการปรบมือให้ก็รู้สึกดีใจ  
ภูมิใจ

## 19. สภาพปัญหาเกี่ยวกับการประกอบอาชีพนักดนตรี

จากการสัมภาษณ์ผู้ที่ประกอบอาชีพนักดนตรีสากลในจังหวัดราชบุรี พบว่า การประกอบ  
อาชีพนักดนตรี อาจจะประสบปัญหาต่าง ๆ ได้แก่

19.1 ปัญหาการปรับตัว นักดนตรีที่ไม่สามารถปรับตัวให้ทันต่อสภาพการ  
เปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีทางดนตรี ความนิยมประเภทเพลงตามยุคตามสมัย ความเปลี่ยนแปลง  
ทางธุรกิจดนตรีและสภาพความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ นักดนตรีก็จะมีปัญหาต่อการประกอบอาชีพนัก  
ดนตรี

19.2 สภาพเศรษฐกิจที่ไม่ดีย่อมมีผลต่อการประกอบอาชีพของนักดนตรี ทำให้จำนวน  
งานว่าจ้างให้ไปบรรเลงลดน้อยลง หากร้านอาหารมีลูกค้าน้อย นักดนตรีก็อาจจะถูกเลิกจ้าง

19.3 นักดนตรีที่มีอายุไม่มากก็มีความคุ้นเคยกับเพลงที่ได้รับความนิยมในยุค  
ปัจจุบัน หากนักดนตรีบรรเลงดนตรีไปเกินกว่า 5 ปี ก็จะกลายเป็มนักดนตรีที่เริ่มไม่ทันสมัย นัก  
ดนตรีที่มีอายุมากก็ย่อมไม่ถนัดการบรรเลงเพลงในยุคปัจจุบัน นักดนตรีจึงต้องรู้จักปรับตัวอยู่  
ตลอดเวลา

19.4 อาชีพนักดนตรีเป็นอาชีพที่ขาดความยั่งยืน ไม่มีความมั่นคง

19.5 ความพอใจของลูกค้าที่มาใช้บริการในร้านอาหาร บางครั้งเจ้าของร้านอาหาร  
อาจจะประเมินความพึงพอใจของลูกค้าโดยพิจารณาจากจำนวนของลูกค้าซึ่งความพึงพอใจของ  
ลูกค้ามักจะประกอบด้วยสาเหตุต่าง ๆ มากกว่าการบรรเลงของนักดนตรีเพียงประเด็นเดียว

19.6 นักดนตรีที่มีงานอื่นเป็นงานประจำเมื่อต้องมาบรรเลงในงานตามที่ได้นัดหมาย  
กันไว้บางครั้งนักดนตรีติดภารกิจไม่สามารถมาก่อนเวลานัดหมายได้ ทำให้ติดขัดเรื่องเวลาบ้าง

19.7 การที่บุคคลอยู่ร่วมกันหลาย ๆ คนก็อาจจะมีความไม่เข้าใจกัน  
ความคิดเห็นไม่ตรงกันแต่ก็ไม่เป็นปัญหามากนัก

19.8 นักดนตรีบางรายมีปัญหาด้านการเงิน เป็นปัญหาส่วนตัวแต่หัวหน้าวงก็ต้อง  
เข้าไปช่วยดูแลแก้ไขปัญหาให้บ้าง หากไม่ให้การช่วยเหลือนักดนตรีก็อาจจะไม่สามารถไปร่วม  
บรรเลงในงานได้

19.9 ปัจจุบันเศรษฐกิจไม่ดี งานว่าจ้างให้ไปบรรเลงมีจำนวนลดลงไปอย่างมาก ส่งผลให้นักดนตรีไม่มีรายได้มาใช้ในการดำรงชีวิตได้เท่าที่ควร

19.10 บางครั้งไปบรรเลงในงานต่าง ๆ ก็อาจจะพบคนเมาสุรามารบกวนการบรรเลง ก็ต้องอดทน ไม่ตอบโต้ การเข้าบรรเลงในงานต่าง ๆ หัวหน้าวงและนักดนตรีต้องแก้ปัญหาด้วยการผูกมิตรกับเจ้าภาพและผู้มาร่วมงาน

## ดนตรีของกลุ่มชนต่าง ๆ

จากการศึกษาเรื่อง “ดนตรีในจังหวัดราชบุรี” ประเด็นเกี่ยวกับดนตรีของกลุ่มชนต่าง ๆ ในจังหวัดราชบุรี พบว่า ดนตรีของกลุ่มชนต่าง ๆ มีประเด็นน่าสนใจดังต่อไปนี้

### 1. ดนตรีของชาวกะเหรี่ยง

#### 1.1 ชาวกะเหรี่ยงบ้านโป่งกระทิงบน ตำบลบ้านบึง อำเภอบ้านคา จังหวัดราชบุรี

จากการสัมภาษณ์ชาวกะเหรี่ยงบ้านโป่งกระทิงบน ตำบลบ้านบึง อำเภอบ้านคา จังหวัดราชบุรี ที่มีความสามารถในการขับร้องและบรรเลงดนตรีของชาวกะเหรี่ยงบ้านโป่งกระทิงบน (สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 15 มกราคม 2552) ได้แก่ นายบุญมี พอซุ อายุ 69 ปี นางยะ คาพู อายุ 69 ปี นายโย ทองหลง อายุ 75 ปี นายรวย ชีช่วง อายุ 68 ปี นางล่า เยดิง อายุ 64 ปี นางสาวสงกรานต์ ชีช่วง อายุ 64 ปี นายชูลีป ชีช่วง ผู้ใหญ่บ้านโป่งกระทิงบน ตำบลบ้านบึง อำเภอบ้านคา จังหวัดราชบุรี

เพลงของชาวกะเหรี่ยงบ้านโป่งกระทิงบน ตำบลบ้านบึง อำเภอบ้านคา จังหวัดราชบุรี ประกอบด้วยเพลงตั้งแต่รุ่นปู่ย่าตายาย สืบทอดมาจนถึงปัจจุบัน เพลงทั้งหมดที่ปรากฏอยู่ในปัจจุบันเป็นเพลงดั้งเดิมที่ไม่เคยมีการประพันธ์ขึ้นใหม่เลย ประกอบด้วยเพลงต่าง ๆ ดังนี้

1. เพลงกล่อมลูก (หม่ามิ่งพลู)
2. เพลงเกี่ยวสาวตามบ้าน (อั้งเม็งลู่สะเหยงเป้อย), (อ้วยส้อง)
3. เพลงเกี่ยวกินข้าวห่อ (อั้งมีถ้อง)
4. เพลงที่ใช้ในงานแต่งงาน (ทังโซ้งอั้งสะ)
5. เพลงรำแคน (กองก้องก้วย)
6. งานศพ (ทะพูพลึง)

เพลงที่ขับร้องส่วนใหญ่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตตามแบบธรรมชาติ เป็นการขับร้องโต้ตอบกัน คำร้องของเพลงมักจะมี ความหมายเกี่ยวกับวิถีชีวิตจริงของชาวกะเหรี่ยง แสดงถึงความถ่อมตัวและยกย่องฝ่ายหญิง เช่น เมื่อฝ่ายชมชมฝ่ายหญิงว่ามีความสวยงาม ฝ่ายหญิงก็มักจะโต้ตอบกับฝ่ายชายว่าตนเองไม่ได้สวย ความงามของตนเองเปรียบกับผู้อื่นไม่ได้เลยเพราะตนเองไม่ได้มีความงาม

### 1. เพลงกล่อมลูก

การกล่อมลูกเป็นส่วนหนึ่งของการดำรงชีวิตประจำวันในสังคม แม่หรือพ่อ จะใช้เสียงขับร้องของตนเป็นสื่อในการถ่ายทอดความรู้สึกที่ได้ออกมาเป็นทำนองเพลงขับกล่อมให้ลูกได้หลับนอนอย่างมีความสุขเป็นการแสดงออกถึงความรักความผูกพันและความห่วงใยที่พ่อแม่มีต่อลูก เพลงกล่อมลูก ปัจจุบันมักจะร้องกันไม่เป็น แต่หากเป็นชาวกะเหรี่ยงที่มีอายุประมาณ 60 ปีขึ้นไปจึงจะขับร้องเพลงกล่อมลูกได้ แต่ก็ขับร้องไม่ได้ทุกคน คำร้องมีความหมายหลายรูปแบบ เช่น สั่งสอน เล่านิทาน ช่มชู้ เปรียบเทียบ (ลูกนกกำลังนอนอยู่ในโพรงไม้) เพลงกล่อมลูก ผู้หญิงที่มีอายุกว่า 60 ปีขึ้นไปยังคงสามารถขับร้องเพลงกล่อมลูกได้ แต่ใช้สำหรับขับร้องกล่อมหลาน ผู้ที่มีอายุน้อยกว่า 60 ปีลงมาส่วนใหญ่ไม่สามารถขับร้องเพลงกล่อมลูกของชาวกะเหรี่ยงได้

เพลงกล่อมลูกของชาวกะเหรี่ยงในเขตอำเภอบ้านคา และอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี สามารถขับร้องได้ทั้งผู้ชายและผู้หญิง ลักษณะของเนื้อหาของเพลงกล่อมลูก มักจะมีอยู่ 3 รูปแบบ คือ

#### 1.1 เล่าเรื่องหรือเล่านิทานให้เด็กฟัง

แม่หรือพ่อจะขับร้องเพลงกล่อมโดยเลือกเอาเพลงที่มีเนื้อหาเป็นนิทานหรือเรื่องราวต่าง ๆ ให้เด็กฟัง เพื่อให้เด็กเกิดความเพลิดเพลิน หากเป็นเด็กอายุประมาณ 2-3 ขวบ เด็กก็สามารถเข้าใจเรื่องราวนั้น เด็กจะเกิดความสนุกสนานเพลิดเพลินกับเนื้อเรื่องทำให้เด็กมีอารมณ์ดี จนกระทั่งเด็กนอนหลับดังเช่นเนื้อหาของเพลงกล่อมลูกของชาวกะเหรี่ยง มีชื่อว่า “จะเปยจิ่ว” แปลว่าคนขี้เกียจคนหนึ่งซึ่งอาศัยอยู่กับยาย อยู่มาวันหนึ่งได้สานลอบดักปลา เมื่อสานเสร็จแล้วก็เอาไปดักบนต้นไม้ ลอบนั้นเลยดักได้ลิงมาตัวหนึ่ง จึงจับลิงนั้นมาให้ยาย ยายบอกให้ฆ่าลิงเสียให้ตาย เมื่อลิงรู้ว่าจะถูกฆ่าจึงหยิบแค้นมาเป่า ส่วนนกยูงที่อยู่ในบ้านก็ออกมาลำแพนหางและร้องรำทำเพลงกันพร้อมทั้งร้องเพลงมีเนื้อหว่า “หลานถึงแม้จะทำอะไรผิดก็ยังเป็นหลานอยู่ ดังนั้นหากหลานทำที่นอนให้ยาย ยายก็ต้องนอน”

การร้องเพลงกล่อมลูกที่เป็นนิทาน หรือเรื่องราวต่าง ๆ มักจะมีข้อคิด และข้อเตือนใจให้แก่เด็กและผู้ฟังเสมอ

## 1.2 เพลงที่ใช้สั่งสอนเด็ก

เพลงกล่อมลูกที่มีเนื้อหาสั่งสอนให้เด็กมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับจรรยาบรรณ จริยธรรม คุณธรรม และข้อควรปฏิบัติต่าง ๆ ในการดำรงชีวิตอยู่ในสังคม เนื้อเพลงก็จะมุ่งให้คำแนะนำ อบรมสั่งสอน ให้ความรู้และข้อคิดเกี่ยวกับการปฏิบัติตน การวางตนให้มีความเหมาะสม เพื่อดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

ตัวอย่างของเพลงกล่อมลูกที่ใช้สั่งสอนเด็กของชาวกะเหรี่ยงที่จะกล่าวต่อไปนี้เป็น เนื้อเพลงที่ใช้สั่งสอนเด็กของชาวกะเหรี่ยงให้มีความรู้ถึงความจริงที่เป็นสัจธรรม ซึ่งแปลจากภาษากะเหรี่ยงเป็นภาษาไทยมีความหมายดังนี้

“คนเราเกิดมานั้น หากเกิดเป็นนกก็ต้องกลั้วพญาเหยี่ยว  
เป็นคนก็ต้องกลั้วคนชั่ว เกิดเป็นปลาก็ต้องกลั้วสวิง  
คนเราเกิดมาในชาตินี้จะเอาอะไรแน่นอน  
อนาคตข้างหน้าก็เป็นสิ่งที่เรามองไม่เห็น ”

## 1.3 เพลงที่ใช้ขู่เด็ก

ขณะที่แม่ให้ลูกนอนบางครั้งร้องเพลงกล่อมก็แล้ว เอาใจก็แล้ว ปรากฏว่าลูกไม่ยอมหลับ แม่จึงต้องร้องเพลงกล่อมลูกไปด้วย ใช้เสียงขู่ตะคอกไปด้วย หรือขู่ได้ว่าหากไม่หลับเดี๋ยวตุ๊กแกจะกัด หรือไม่ก็ถูกสัตว์ต่าง ๆ มาทำร้ายทั้งนี้ก็ตามแต่แม่จะยกมาขู่เมื่อเด็กเกิดอาการหวาดกลัวก็จะข่มตานอนให้หลับไปเอง

เพลงกล่อมลูกของชาวกะเหรี่ยงที่กล่าวมาแล้วทั้ง 3 ประการนี้ มักจะมีลักษณะคล้าย ๆ กันกับเพลงกล่อมลูกนั้นของคนไทยภาคต่าง ๆ เพลงกล่อมลูกของกะเหรี่ยงที่มีเนื้อหาแบบต่าง ๆ ทั้ง 3 ประการนี้ ลักษณะทำนองของเพลงมีลีลาและจังหวะคล้าย ๆ กัน

ในเขตอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรีนี้ ยังมีชาวกะเหรี่ยงที่ขับร้องเพลงกล่อมลูกได้บ้างก็คือคนที่มีอายุมากกว่า 40 ปีขึ้นไป ส่วนพ่อแม่ในยุคปัจจุบันนี้ไม่มีใครขับร้องเพลงกล่อมลูกกันแล้ว ทั้งนี้เนื่องจากขับร้องไม่เป็น จำเนื้อเพลงกล่อมลูกไม่ได้และชาวกะเหรี่ยงบางคนก็พูดกะเหรี่ยงไม่เป็นแล้ว สภาพความเป็นอยู่ การประกอบอาชีพและการดำรงชีวิตประจำวันเปลี่ยนแปลงเป็นสังคมเมืองมากขึ้น ทำให้ไม่สามารถเลียงดูลูกอย่างใกล้ชิด เวลาที่จะให้กับลูกก็น้อยลง ทั้งพ่อและแม่ต้องช่วยกันทำงานหาเงินมาเลี้ยงครอบครัว

ปัจจัยที่สำคัญอีกประการหนึ่งที่เป็นผลให้เพลงกล่อมลูกสูญหายไป คือ ความเจริญทางวัตถุได้เข้าสู่หมู่บ้านอย่างรวดเร็ว ทำให้การดำรงชีวิตของคนกะเหรี่ยงเปลี่ยนแปลงไปเกือบทุกครัวเรือน แต่ละบ้านมีโทรทัศน์ วิทยุ เทป ใช้อินเทอร์เน็ตและฟังข่าวคราวของสังคมสมัยใหม่และ

เพลงสมัยใหม่เข้าไปมีบทบาทมากขึ้นทำให้การขับร้องเพลงกล่อมลูกแบบเก่าของชาวกะเหรี่ยงดูเป็นเรื่องล้าหลังไม่น่าสนใจและคงต้องสูญหายไปในที่สุด

ผู้วิจัยได้ทำการบันทึกทำนองเพลงกล่อมลูกของชาวกะเหรี่ยงในอำเภอสวนผึ้ง ตามที่ชาวกะเหรี่ยงขับร้องและสาธิตให้ฟัง (เมษายน 2538) โดยบันทึกเป็นโน้ตสากล ลงในบรรทัดห้าเส้นพบว่าเพลงกล่อมลูกที่ชาวกะเหรี่ยงขับร้องนี้มีจังหวะปานกลาง ดังตัวอย่างจากโน้ตเพลงต่อไปนี้

**เพลงกล่อมลูก (ผู้หญิงร้อง)**

## เพลงกล่อมลูก (ผู้ชายร้อง)

### 2. เพลงเกี่ยวสาวตามบ้าน

เพลงเกี่ยวของชาวกะเหรี่ยงในอำเภอบ้านคา และอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี เป็นเพลงที่ใช้ขับร้องโต้ตอบกันระหว่างฝ่ายชายและฝ่ายหญิง ในอดีตหากชายหนุ่มมีความพอใจในหญิงสาว คนใดวิธีการที่ชายหนุ่มจะเข้าไปทำความรู้จักกับหญิงสาวก็คือใช้เพลงเกี่ยวสาว ทางด้านหญิงสาวก็จะขับร้องโต้ตอบ ทั้งสองฝ่ายจะขับร้องสนทนาโต้ตอบกันจนเป็นที่พอใจ

การร้องเพลงเกี่ยวสาวตามบ้าน จะขับร้องหลังจากเลิกงานแล้ว โดยชายหนุ่มจะเดินขับร้องเพลงไปตามบ้านของหญิงสาว บางครั้งมีการขับร้องเพลงโต้ตอบจากฝ่ายหญิง ซึ่งเป็นการแสดงให้เห็นว่า ฝ่ายชายและหญิงมีความพึงพอใจให้แก่กันหรือไม่

เพลงที่ใช้สำหรับเกี่ยวสาวตามบ้าน ปัจจุบันไม่มีการขับร้องกันแล้ว นอกจากกลุ่มผู้ขับร้องเพลงกะเหรี่ยงกลุ่มนี้ที่ยังคงสามารถขับร้องเพื่อการอนุรักษ์ไว้

ในอดีตการจัดงานเทศกาลต่าง ๆ ของชาวกะเหรี่ยงที่จัดขึ้นในหมู่บ้านก็มักจะมีหนุ่ม ๆ สาว ๆ และบุคคลต่าง ๆ ในละแวกใกล้เคียงมาร่วมงานมักมีการขับร้องฟ้อนรำกัน หนุ่มสาวก็จะมีโอกาสได้มาพบปะกัน ได้ขับร้องเพลงโต้ตอบกันระหว่างฝ่ายชายและฝ่ายหญิง หากฝ่ายชายคนใดถูกใจหญิงสาวก็อาจจะเกี่ยวกันด้วยเพลงเพื่อฝ่ายชายได้มีโอกาสทำความรู้จักกับฝ่ายหญิง หากเป็นที่พอใจของฝ่ายชายและฝ่ายหญิง หลังจากเสร็จงานแล้วตอนกลางคืนฝ่ายชายก็อาจจะขอย่องสาวตามประเพณีของชาวกะเหรี่ยง หากหญิงสาวมีความพอใจชายหนุ่มที่มาขอย่องสาวหลังจากที่

ได้มีโอกาสทำความรู้จักกัน ได้สนทนากันแล้ว ทั้งชายหนุ่มและหญิงสาวก็จะบอกให้ผู้ใหญ่ของตนได้รับรู้เพื่อทำการสู่ขอและแต่งงานกันต่อไป

เพลงเกี่ยวสาว คำร้องของเพลงจะเป็นการสนทนาโต้ตอบกันอย่างสุภาพ อาจจะบรรยายถึงความงามของธรรมชาติ และสภาพแวดล้อมก่อน แล้วจึงจะแสดงความในใจให้ฝ่ายหญิงได้รับรู้ เช่น เพลงเกี่ยวสาวของชาวกะเหรี่ยงที่แปลเป็นภาษาไทย ได้ความหมายดังนี้

|          |   |                                                       |
|----------|---|-------------------------------------------------------|
| ฝ่ายชาย  | : | บ้านนี้เป็นบ้านของใครนะ แลดูสวยดี                     |
| ฝ่ายหญิง | : | มาทำไม บ้านฉันเป็นบ้านหลังหอมช่อ                      |
| ฝ่ายชาย  | : | มาขอเด็ดดอกไม้ ดอกไม้บ้านเธอสวยจัง ขอสักดอกได้ไหม     |
| ฝ่ายหญิง | : | บ้านของฉันไม่สวยไม่งาม ดอกไม้ก็ไม่สวย จะเด็ดก็เด็ดได้ |

เพลงเกี่ยว

: ขับร้องเดี่ยวชาย

### เพลงเกี่ยว : ขับร้องเดี่ยวหญิง

เพลงที่ขับร้องเกี่ยวพาราสิกัน ฝ่ายชายจะเป็นฝ่ายขับร้องเกี่ยว ฝ่ายหญิงจะโต้ตอบ เช่น ฝ่ายชายชมฝ่ายหญิงว่าสวย ฝ่ายหญิงก็โต้ตอบว่า ผู้หญิงที่อยู่ ณ ที่นั้นทุกคนก็มีความงามเหมือนกัน ไม่ใช่ว่าตนเองสวยเพียงคนเดียว

การขับร้องชื่นชมฝ่ายหญิงว่าสวยงามนั้น ฝ่ายชายมักจะไม่ได้ใช้คำร้องที่มีความหมายชื่นชมตรง ๆ แต่มีการเปรียบเทียบ เช่น มีการเปรียบเทียบฝ่ายหญิงว่า หญิงสาวนั้นเปรียบเสมือนไผ่ป่าที่เกาะอยู่บนขอนไม้ ซึ่งมีความสวยงาม หรือมีการเปรียบเทียบความงามของหญิงสาวด้วยธรรมชาติอื่น ๆ เช่น ดอกไม้ ต้นไม้ เป็นต้น

### 3. เพลงเกี่ยวสาวกินข้าวห่อ

เพลงเกี่ยวสาวกินข้าวห่อ มักขับร้องกันในเทศกาลกินข้าวห่อ เดือนเก้าเป็นเพลงขับร้องโต้ตอบกันระหว่างฝ่ายชายและฝ่ายหญิง มีแคนเป่าประกอบการขับร้องเพื่อทำให้ไพเราะ และสนุกสนานยิ่งขึ้น

การขับร้องเพลงเกี่ยวสาวในเทศกาลกินข้าวห่อนี้ หนุ่มสาวกะเหรี่ยงมักจะมารวมกัน  
รับประทานอาหารร่วมกัน พุดคุย และร้องรำทำเพลงกันในหมู่บ้าน ทั้งฝ่ายชายและฝ่ายหญิงจะนั่ง  
อยู่ในบ้านล้อมวงทานข้าวห่อ ขับร้องเพลงสนทนาโต้ตอบกัน เกี่ยวพาราสีกันบางครั้งก็มีการป้อน  
ข้าวห่อ ขนมนม และน้ำให้แก่กันด้วย  
เพลงเกี่ยวสาวกินข้าวห่อใช้ขับร้องโต้ตอบสลับกันระหว่างฝ่ายชายและฝ่ายหญิงดังตัวอย่าง  
เพลงที่ยกมานี้

#### เพลงเกี่ยวสาวกินข้าวห่อ

ทำนองเพลงจะมีลักษณะเหมือน ๆ กันผู้ร้องสามารถร้องซ้ำทำนองเดิมได้อีกหลาย ๆ เที้ยว  
ตามความพอใจหรือตามความต่อเนื่องของเนื้อเพลง ทำนองจึงเหมือน ๆ เดิมแต่อาจจะแตกต่างกัน  
บ้างเล็กน้อย

#### 4. เพลงที่ใช้ในงานแต่งงาน

สำหรับเพลงที่ใช้ในงานแต่งงานของชาวกะเหรี่ยง ชาวกะเหรี่ยงผู้ให้ข้อมูลทุกคนให้  
สัมภาษณ์ว่า ตนเองก็ไม่ได้ใช้เพลงเหล่านี้เมื่อครั้งที่ตนเองแต่งงาน แต่เมื่อสมัยที่ผู้ให้ข้อมูลยังเป็น  
เด็กเคยเห็นหนุ่มสาวชาวกะเหรี่ยงในยุคนั้นนำเพลงที่ใช้ในงานแต่งงานมาใช้บ้าง สำหรับกลุ่มของ  
ผู้ให้ข้อมูลได้เคยร่วมกันพยายามอนุรักษ์เพลงที่ใช้ประกอบในงานแต่งงาน ผู้ที่ร่วมกันขับร้องเพลง  
เหล่านี้ก็คือกลุ่มผู้ให้ข้อมูลกลุ่มนี้ ได้ร่วมกันคิดริเริ่มนำเพลงประกอบการแต่งงานมาใช้ในงาน  
แต่งงานของหลาน เมื่อ พ.ศ. 2549 ซึ่งทั้งเจ้าบ่าวและเจ้าสาวเป็นชาวกะเหรี่ยง

ภาพที่ 13 – 14 การจับร้องประกอบการบรรเลงแคนของชาวกะเหรี่ยงบ้านโป่งกระทิงบน  
ตำบลบ้านบึง อำเภอบ้านตา จังหวัดราชบุรี  
(ถ่ายเมื่อวันที่ 15 มกราคม 2552 โดย ผศ.พีระชัย ลีสมบุญผล)

